

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA

**Možnosti a využití neziskových organizací při řešení
mimořádných událostí**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Jméno autora: Bc. Jaroslav Bílek

Vedoucí práce: Mgr. Renata Havránková, Ph.D.

Datum odevzdání práce: 24. května 2010

ABSTRACT

We meet different kinds of exposures with extraordinary crisis situations in today world. It is both from nature (earthquake, overflowing) and from people themselves (escape of dangerous chemical substance, fire and so on). Even if we try to prevent these situations, we cannot exclude they will never happen again. In these situations there should be some state apparatus which represents the crisis management, Integrated rescue system – Rescue service, Fire department, and Police of the Czech Republic. Also the public service and another physical subjects concerned with this problems. It is up to all of us not to be reckless and to try to help. Because all of us can help not only as a person but also in some organization which we can use in these situations.

There are many different public organization in the Czech Republic which are prepared to help people in crisis situations. But there is a big difference between them, mostly because of their externalization. What is common for all of them is that they are all for helping people. Some of them help people in crisis situations, some help the alcoholics, drug addicts, seniors, children. Each of us think about something different when we say crisis. The person is very various kind, who is adaptable even in very difficult situations. The question is, when he can manage all the problems alone and when all his energy is gone and he looks for help from another subjects, also from the organization.

The extraordinary situations have happened in South Bohemia for ages. The effectual and quality help should be all-round and therefore it is necessary the help should be offered in cooperation of all local resources.

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Možnosti a využití neziskových organizací při řešení mimořádných událostí“ vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou, ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

24. května 2010

.....

Bc. Jaroslav Bílek

PODĚKOVÁNÍ

Touto cestou chci poděkovat Ing. Milanu Bukáčkovi, MUDr. Josefu Školovi, Jaroslavu Sedláčkovi, Romanu Tlapákovi, Josefu Vandělkovi, Ing. Václavu Vonáškově, Ing. Janu Aulickému, MUDr. Markovi Slabému, Bc. Josefu Kovářovi, Ing. Petru Polívkovi a Ing. Stanislavu Mrvkovi za poskytnuté informace, Mgr. Renatě Havránkové, Ph.D. za odborné vedení při zpracování této diplomové práce.

Zvláštní poděkování věnuji své rodině za projevenou trpělivost.

OBSAH

OBSAH.....	- 1 -
ÚVOD.....	- 4 -
1 SOUČASNÝ STAV	- 5 -
1.1 Krizová legislativa České republiky	- 6 -
1.2 Nezisková organizace.....	- 6 -
1.2.1 Poslání a právní forma organizace	- 7 -
1.2.2 Strategické plánování a hodnoty	- 10 -
1.2.3 Vize, cílové skupiny a podporovatelé	- 11 -
1.2.4 Konkurence.....	- 13 -
1.2.5 Zdroje - finance, materiál a lidé.....	- 14 -
1.2.6 Dlouhodobé cíle, Public relations – vztahy s veřejností	- 17 -
1.2.7 Firemní kultura a image organizace	- 19 -
1.2.8 Provoz webových stránek	- 19 -
1.2.9 Vydávání tištěných materiálů, pořádání akcí.....	- 20 -
1.2.10 Komunikace s důležitými partnery a s médii.....	- 21 -
1.2.11 Fundraising a marketing	- 21 -
1.2.12 Ekonomika a finanční řízení.....	- 22 -
1.2.13 Vedení a řízení lidí.....	- 25 -
1.2.14 Posilování značky a image organizace.....	- 27 -
1.2.15 Lobbing a nové trendy	- 28 -
1.3 Charakteristika Jihočeského kraje.....	- 29 -
1.4 Dohoda o spolupráci Jihočeského kraje a účastníků Panelu.....	- 32 -
1.5 Neziskové organizace využitelné v Jihočeském kraji.....	- 33 -
1.5.1 Český červený kříž	- 34 -
1.5.1.1 Historie ČČK	- 34 -
1.5.1.2 Současnost ČČK	- 36 -
1.5.1.3 Pátrací služba ČČK.....	- 40 -
1.5.2 Vodní záchranná služba Českého červeného kříže.....	- 41 -
1.5.2.1 Historie Vodní záchranné služby	- 41 -
1.5.2.2 Současnost Vodní záchranné služby.....	- 42 -

1.5.3	<i>Svaz záchranných brigád kynologů ČR</i>	- 45 -
1.5.3.1	Historie Jihočeské záchranné brigády kynologů	- 45 -
1.5.3.2	Současnost Jihočeské záchranné brigády kynologů	- 45 -
1.5.4	<i>Horská služba</i>	- 47 -
1.5.4.1	Historie Horské služby	- 47 -
1.5.4.2	Současnost Horské služby	- 49 -
1.5.5	<i>Česká speleologická společnost</i>	- 50 -
1.5.5.1	Historie České speleologické společnosti	- 50 -
1.5.5.2	Současnost České speleologické společnosti	- 50 -
1.5.6	<i>Česká katolická charita</i>	- 51 -
1.5.6.1	Historie České katolické charity	- 51 -
1.5.6.2	Současnost České katolické charity	- 53 -
1.5.7	<i>Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska</i>	- 54 -
1.5.7.1	Historie Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska	- 54 -
1.5.7.2	Současnost Sdružení hasičů Čech Moravy a Slezska	- 56 -
1.5.8	<i>ADRA</i>	- 58 -
1.5.8.1	Historie sdružení ADRA	- 58 -
1.5.8.2	Současnost sdružení ADRA	- 58 -
1.6	Psychosociální intervenční týmy	- 60 -
1.7	Integrovaný záchranný systém	- 61 -
1.7.1	<i>Hasičský záchranný sbor České republiky</i>	- 64 -
1.7.2	<i>Zdravotnická záchranná služba</i>	- 67 -
1.7.3	<i>Policie České republiky</i>	- 68 -
1.8	Krajský úřad	- 69 -
2	CÍL PRÁCE A HYPOTÉZY	- 71 -
3	METODIKA	- 72 -
4	VÝSLEDKY	- 73 -
4.1	Neziskové organizace	- 73 -
4.2	Základní složky Integrovaného záchranného systému a Krajský úřad v Českých Budějovicích	- 81 -
5	DISKUZE	- 87 -
6	ZÁVĚR	- 93 -

7 LITERATURA	- 94 -
8 KLÍČOVÁ SLOVA	- 97 -
9 SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	- 98 -
10 PŘÍLOHY	- 1 -

ÚVOD

Téma diplomové práce o možnostech a využití neziskových organizací při řešení mimořádných událostí jsem si vybral z důvodu, neboť si myslím, že by si neziskové organizace zasloužili větší pozornost naší společnosti. Již v bakalářském studiu jsem se s nimi mohl seznámit jak v odborné literatuře, tak v učebních pomůckách. Je třeba uvést, že se jedná o občanská sdružení v České republice, která se zabývají různými druhy činností.

Nejvíce mě zaujaly neziskové organizace, které se snaží v rámci svých možností pomáhat a zachraňovat lidské životy. Snaží se zmírnit následky mimořádných událostí, či krizových situací, které mohou kdykoliv zasáhnout každého z nás. Já osobně jsem se o problematiku neziskových organizací do určité doby nezajímal. Věděl jsem pouze ze sdělovacích prostředků, že nějaká občanská sdružení existují, a že se podílejí určitou měrou na řešení mimořádných událostí a pomoci postiženým lidem. Až při svém dosavadním studiu jsem zjistil, že neziskové organizace, které působí v České republice, jsou závislé převážně na grantové politice a sponzorských darech.

V okamžiku, kdy jsme si měli zvolit téma diplomové práce, jsem věděl, že by bylo dobré se tomuto tématu věnovat. Snažil jsem se shrnout a vložit maximum mnou získaných informací, aby si případní zájemci o toto téma mohli udělat obrázek o neziskových organizacích, které mimo jiné patří do ostatních složek Integrovaného záchranného systému, a které fungují v rámci Jihočeského kraje a jsou k dispozici právě při mimořádných událostech a krizových stavech. Snažil jsem se popsat jejich reálné možnosti a využití při mimořádných událostech, komunikaci v rámci Integrovaného záchranného systému a orgánů státní správy.

Ve své práci jsem popsal pojem nezisková organizace, jak by měla pracovat, aby mohla být úspěšná. Dále uvádím úlohu základních složek Integrovaného záchranného systému a Krajského úřadu Jihočeského kraje a dle mého názoru nejdůležitější neziskové organizace působící v Jihočeském kraji, převážně v okrese České Budějovice z pohledu spolupráce při řešení mimořádných událostí.

1 SOUČASNÝ STAV

V dnešním světě se stále častěji setkáváme s nejrůznějšími druhy ohrožení lidstva mimořádnými událostmi (MU) a krizovými situacemi jak ze strany přírody (záplavy, zemětřesení), či samotného lidského faktoru (únik nebezpečné chemické látky, požár apod.). I když v dnešní době se snažíme podobným situacím předcházet, nemůžeme nikdy s jistotou vyloučit, že tyto situace znovu nenastanou. V těchto případech by měly být na takovou situaci připraveny státní složky, které představují krizový management, Integrovaný záchranný systém (IZS) – Zdravotnická záchranná služba (ZZS), Hasičský záchranný sbor (HZS) a Policie České republiky (PČR). Touto problematikou se dále zabývá veřejná správa a jiné právnické a podnikající fyzické subjekty. Je v zájmu společnosti, aby každý jednotlivec nebyl bezohledný, a pokud možno se k této situaci postavil čelem, neboť každý z nás může pomoci nejen jako jednotlivec, ale také v rámci některých občanských sdružení, která se dají v těchto krizových okamžicích využít.

V České republice je evidováno nepřeberné množství občanských sdružení a podobných organizací, která jsou určena pro pomoc lidem k řešení mimořádných událostí a krizových situací. Existuje však markantní rozdíl mezi těmito sdruženími a to hlavně z důvodu jejich zaměření. Společné mají to, že jsou sdružení založena za účelem pomoci lidem. Určité organizace jsou zaměřena na pomoc lidem v krizových situacích, jiná na pomoc alkoholikům, toxikomanům, seniorům, cizincům, dětem apod. Pod pojmem krize si vybavuje každý z nás něco jiného. Člověk je velmi rozmanitý tvor, schopný se přizpůsobit i těžkým životním okamžikům. Otázkou však zůstává, kdy je člověk ještě schopen zvládnout situaci vlastními silami a kdy už jsou jeho možnosti vyčerpané, tudíž je nucen a pravděpodobně sám vyhledává pomoc nebo alespoň radu právě v těchto občanských sdruženích.

Mimořádné události se na území Jihočeského kraje vyskytují od nepaměti. Účinná a kvalitní pomoc zasaženým má být všestranná, proto je důležité, aby byla poskytována ve vzájemné spolupráci všech místních zdrojů.

1.1 Krizová legislativa České republiky

Do krizové legislativy České republiky patří tyto zákonné normy [1]:

- ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR;
- ústavní zákon č. 110 /1998 Sb., o bezpečnosti ČR;
- zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany ČR;
- zákon č. 239/2000 Sb., o Integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb.,
- zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění zákona č. 320/2002 Sb.,
- zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb., nařízení vlády č. 462/2000 Sb., k provedení krizového zákona.

1.2 Nezisková organizace

Prudký rozvoj nestátního neziskového sektoru v České republice po roce 1989 podpořil především zákon z roku 1990, umožňující velmi snadný vznik a fungování občanských sdružení. Tento zákon představoval významný mezník v budování demokratické společnosti opírající se o dobrovolnou participaci občanů na společenském a ekonomickém životě. Byl tak položen základ institucionálně bohatého systému zabezpečování veřejných služeb v České republice [9].

Právní úprava nestátních neziskových organizací není zastřešena jedním právním předpisem, který by obecně upravoval a reguloval jejich činnost. Jednotlivé právní formy nestátních neziskových organizací jsou upraveny samostatnými právními předpisy [9].

Pokud dnes budeme některou organizaci nazývat jako neziskovou, musí podle všeobecně uznávaného názoru splňovat následující kritéria. Organizace musí mít urči-

tou institucionální strukturu, musí být vybavena vlastními postupy a strukturami, které umožňují kontrolu a řízení vlastní činnosti. Dále využívá dobrovolnou účast na svých činnostech jak formou neplacené práce pro organizaci, tak formou darů nebo čestné účasti v řídicích orgánech. Tím nejdůležitějším kritériem je právě neziskovost. Neziskovost neznamená, že daná organizace nesmí vykazovat zisk, ale to, že tento musí být použit na cíle dané posláním organizace. V žádném případě by neměl být přerozdělován mezi vlastníky či vedení organizace. Takto definovaný pojem je ovšem ještě hodně široký a zahrnuje i veřejné vysoké školy, profesní komory, politické strany apod.

Pro účely této práce je třeba užít ještě užšího pojmu, a to „nestátní nezisková organizace“ (NNO), nebo také „organizace občanské společnosti“. Takové organizace jsou u nás představovány právními formami [21]:

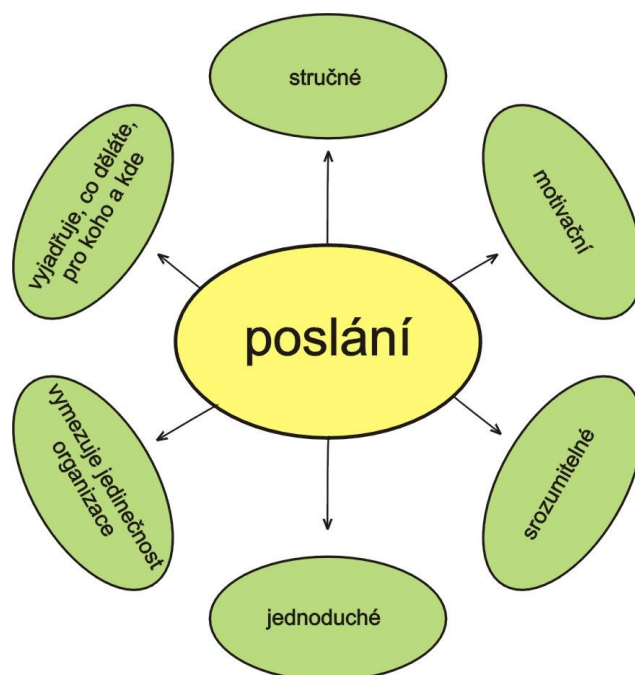
- občanských sdružení;
- obecně prospěšných společností;
- nadací;
- nadačních fondů;
- církevními právními osobami poskytujícími zdravotnické, sociální, kulturní a vzdělávací služby.

1.2.1 Poslání a právní forma organizace

Abychom naplnili právní formu organizace, musí mít jasné poslání. S ním musí být zaměstnanci neziskové organizace (NO) vnitřně ztotožnění a veřejnost ho musí chápat a rozumět mu. O tom, že je poslání funkční a dobře plní svou roli, vypovídají určité charakteristické znaky [21].

Charakteristické znaky poslání jsou zobrazeny na obrázku 1.

Obrázek 1 – Znaký dobrého poslání [21].

Nezisková organizace potřebuje silné, výstižné poslání [21]:

- poslání předurčuje právní formu organizace;
- reaguje na společenskou potřebu, kterou organizace naplňuje;
- vycházejí z něj hodnoty, které organizace vyznává;
- poslání informuje veřejnost a podporovatele organizace o jejím přínosu;
- vymezuje prostor pro produkty organizace;
- umožňuje fundraising;
- motivuje zaměstnance, dobrovolníky i podporovatele neziskové organizace;
- určuje tvář a image organizace.

Na tvorbě poslání by se mělo podílet co nejvíce zaměstnanců (v malých neziskových organizacích všichni zaměstnanci), vedení neziskové organizace a zástupci statutárních orgánů. Poslání schvalují statutární orgány.

Ve chvíli, kdy je zformulováno poslání neziskové organizace, je dobré uvažovat o výběru právní formy, která bude pro realizaci daného poslání nejvíce vhodná. Na tomto místě se doporučuje investovat vyhledat právníka a daňového poradce, s nimiž je důležité probrat veškeré možnosti, které nabízí aktuální legislativa. Výběr právní formy se vyplatí nepodcenit, protože v budoucnu ovlivňuje veškeré fungování organizace [21].

Především jde o tyto skutečnosti [21]:

- možnosti vlivu zakladatelů na další fungování organizace;
- způsob rozhodování v organizaci – statutární a výkonné orgány;
- způsob řízení organizace;
- přístup k veřejným zdrojům financí;
- přístup k soukromým zdrojům financí;
- daňové úpravy a výhody;
- účetní systém organizace;
- možnosti podnikání formou vedlejší činnosti (mimo poslání);
- transparentnost organizace.

Pozor na nejčastější past – tou je výběr „nejpohodlnější“ právní formy, která pak v praktickém fungování může omezovat finanční zdroje nebo další rozvoj organizace. Změna právní formy je v praxi velmi komplikovaná. Je třeba vzít na vědomí, že majetek organizace nelze převádět mezi jednotlivými právními formami neziskových organizací.

Vzhledem k jednoduché úpravě občanských sdružení nejsou občanská sdružení oprávněná čerpat některé finanční zdroje Ministerstva práce a sociálních věcí v oblasti sociálního podnikání [21].

1.2.2 Strategické plánování a hodnoty

Strategické plánování je vysoce efektivní proces k zajištění dlouhodobé udržitelnosti neziskové organizace. Smyslem strategického plánování je dobře definovat, kde se organizace nachází a kde by se v budoucnu nacházet chtěla [21].

Nezisková organizace potřebuje strategicky plánovat:

- když si potřebuje nastavit fungování na další období v horizontu několika let;
- v případě významných externích vlivů (ekonomická krize, ministerstva změny politiky přerozdělování financí, bankrot dominantního dárce....);
- změnil-li se významně interní prostředí v neziskové organizaci (výměna ředitele, správní rady);
- jestliže organizace naplní své poslání a vizi.

Pro správný průběh strategického plánování je třeba, aby ho vedla nezávislá, objektivní osoba, facilitátor. Jádrem strategického plánování jsou analýzy, kterých je k dispozici značné množství [21]:

- **STEEP analýza** je analýzou jednotlivých částí vnějšího prostředí, které mají vliv na neziskovou organizaci.
- **SWOT analýza** se kromě hodnocení vnějšího prostředí zaměřuje také na vnitřní prostředí v organizaci.
- **Analýza konkurence** je jednou z praktických analýz, která by při strategickém plánování neměla chybět. Cílem analýzy je sebrat a analyzovat data týkající se přímých i nepřímých konkurentů, tedy organizací, které mohou čerpat finanční prostředky ze stejných zdrojů.
- **Analýza zainteresovaných skupin** je jednou ze složitějších analýz. Jejím cílem je určit, jaký význam má nezisková organizace pro jednotlivé zainteresované skupiny, tedy všechny, kterých se fungování organizace dotýká, ať pozitivně, nebo i negativně.

- **Analýza rizik** slouží podobně jako předchozí analýza k posouzení významu jednotlivých rizik na chod organizace.
- **Analýza portfolia** funguje na podobném principu jako v podnikatelském prostředí. Posuzují se zde jednotlivé programy a projekty podle jejich finanční návratnosti ve vztahu ke společenské hodnotě.

Výsledkem analýz jsou informace a data, která jsou potřebná pro stanovení již zmíněného strategického plánu, který dále vychází z hodnot neziskové organizace a její vize. V případě aktualizace či změny strategického plánu se v rámci strategického plánování reviduje poslání organizace a definují a redefinují se hodnoty neziskové organizace.

Hodnotám je třeba věnovat značnou pozornost, protože z nich vychází image organizace, a na jejich základě se buduje firemní kultura. Hodnoty ovlivňují celý život neziskové organizace – nábor a výběr zaměstnanců, vedení a řízení lidí, etický kodex, hodnotící procesy, oslovení individuálních firemních dárců, budování značky na veřejnosti, lobbying, ovlivňování trhu.

Hodnoty mají rozvíjet a podporovat poslání organizace. Určují, jak se organizace chová ke svým lidem uvnitř i jak vystupuje navenek. Hodnoty říkají organizaci jaká je. Lidé v organizaci musí chápat hodnoty a rozumět jim, aby je mohli společně sdílet. Počet hodnot je třeba volit podle rozsahu poslání neziskové organizace – dobrá praxe doporučuje alespoň tři hodnoty.

Má-li být zvolena hodnota prospěšná životu neziskové organizace, je nutné ji změřit, vyhodnotit. Proto v rámci strategického plánování je třeba věnovat určitý čas stanovení jednotlivých metrik či indikátorů [21].

1.2.3 Vize, cílové skupiny a podporovatelé

Vize rozvíjí poslání neziskové organizace, definuje záměr organizace navenek i dovnitř. Vize přímo podporuje princip dlouhodobé udržitelnosti, tzn. dbá na to, aby nezisková organizace budovala svoji kapacitu i stabilitu.

Základem pro kvalitní strategii neziskové organizace je určit cílové skupiny podporovatelů v souladu s posláním organizace a následně si ujasnit jejich potřeby. Podrobnější pohled na cílové skupiny podporovatelů v podstatě znamená, že si organizace uvědomí tyto skutečnosti [21]:

- Kdo přesně tvoří cílové skupiny a podporovatele?
- Jak jsou tyto skupiny velké?
- Jaké jsou základní potřeby daných skupin?
- Co tyto skupiny skutečně chtějí?

Obecně platí, že čím lépe a konkrétněji zanalyzujeme cílovou skupinu i podporovatele, tím lépe pro ně připravíme nabídku a tím budeme nakonec úspěšnější.

Cílovou skupinu převážně tvoří:

- přímí klienti;
- nepřímí klienti;
- zaměstnanci;
- dobrovolníci,
- členové statutárních orgánů.

Mezi podporovatele nejčastěji spadají:

- subjekty veřejné správy;
- management organizace a další zaměstnanci;
- dobrovolníci;
- dárci a sponzoři;
- zakladatelé;
- média;
- skupiny veřejnosti, které přímo ovlivňuje činnost organizace;

- dodavatelé služeb;
- spolupracující domácí i zahraniční subjekty;
- subjekty veřejné správy.

1.2.4 Konkurence

Další specifickou skupinou, se kterou každá nezisková organizace přichází do kontaktu, jsou organizace, které provozují stejné nebo podobné aktivity – tedy konkurence. Ač někteří autoři tvrdí, že konkurence v neziskovém sektoru vlastně neexistuje, praxe potvrzuje, že je tomu právě naopak [17, 21].

Z pohledu finančního jsou si konkurenční všechny neziskové organizace navzájem – například při vyhlášení nadačního programu na podporu institucionálního rozvoje nestátních neziskových organizací. Lze konstatovat, že každá nezisková organizace má několik tisíc konkurentů. Kromě stránky finanční jsou si samozřejmě v přímé konkurenci organizace, které provozují obdobné aktivity pro stejnou nebo podobnou cílovou skupinu klientů [17, 21].

Úspěšná nezisková organizace cíleně sleduje, co konkurence dělá: jaké má webové stránky či výroční zprávy, co nabízí a za jaké ceny, zda pořádá benefiční akce, se kterými dárci spolupracuje, jaké realizuje projekty, kdo pro ni pracuje atd. Konkurenci je dobré sledovat průběžně. Na základě získaných informací management organizace rozhodne, jaká bude strategie organizace vůči konkurenci. Záleží na každé neziskové organizaci, zda se rozhodne s konkurencí nekomunikovat nebo zda má na věc jiný náhled a s konkurenty spolupracuje [17, 21].

1.2.5 Zdroje – finance, materiál a lidé

Nezisková organizace ke svému fungování potřebuje následující tři zdrojové oblasti [24]:

1. finance (peníze, jiné finanční produkty);
2. zázemí, služby a materiál (nemovitost, pronájem, úklid, energie, vybavení apod.);
3. lidi (členové statutárních orgánů, vlastní zaměstnanci, dobrovolníci, externí pracovníci).

Nezisková organizace k dispozici následující typy zdrojů [24]:

1. příjmy z prodeje služeb a výrobků;
2. individuální dárci, dobrovolníci;
3. firemní dárci;
4. veřejné zdroje (ministerstva, kraje);
5. nadace a nadační fondy;
6. ostatní subjekty (ambasády, jiné neziskové organizace, obchodní komory, zahraniční organizace).

Z toho plyne, že nezisková organizace úspěšně získá peníze, pokud dokáže účinně oslovit zdroje 2-6, a reagovat na jejich potřeby. Pro fungování neziskové organizace ovšem nejsou důležité pouze finanční prostředky, ale i materiální technické zázemí. To může nezisková organizace za peníze zakoupit anebo opět oslovit zdroje 2-6 a získat nefinanční podporu (pronájem za zvýhodněných podmínek, firma daruje hrnkové květiny, nezisková organizace je prodá, bezplatné kopírovací služby od firmy pro neziskové organizace apod.).

Stále běžnějším místem, kde se dá nefinanční podpora získat, je internet. Nachází se zde řada nejrůznějších nabídek. Jednou z nich je Bazar na informačním portálu www.neziskovky.cz, kde firmy i jednotlivci nabízejí výhodnému odprodeji nebo zdarma nejrůznější vybavení a výrobky [17, 21].

Charakteristika jednotlivých zdrojů:

1. Jednotlivci – individuální dárci:

- založení na citech;
- neočekávají protislužby;
- krátkodobé financování;
- podpoří „dobrou věc“;
- neplánovaná podpora;
- podpoří širokou škálu pomoci;
- velmi ovlivněni tím, kdo požádá;
- v případě efektivní komunikace je možná dlouhodobá podpora.

2. Firemní dárci – podniky a korporace:

- motivovaní především podnikatelskými zájmy;
- podoba dárcovství se pohybuje od filantropie ke sponzorství;
- nekontroverzní bezpečná témata;
- podpora nejčastěji maximálně do tří let;
- rozhodnutí zpravidla leží na klíčové osobě nebo skupině osob;
- v případě efektivní komunikace je možná dlouhodobá podpora.

3. Veřejné zdroje:

- byrokracie;
- jsou vedeny striktní politikou;
- mohou poskytnout širokou škálu prostředků;
- budou financovat i nepopulární záležitosti;
- často složité vypracování žádosti;

- běžné financování zpětně až po realizaci projektu;
- nutné předkládat „dobré zprávy“;
- financování projektů na jeden rok, výjimečně na dva až tři roky.

4. Nadace a nadační fondy:

- dají „jen“ peníze;
- soukromé prostředky – samy rozhodují, co se svými penězi udělají, mají na to svou politiku;
- základem jsou daná pravidla – je třeba se „trefit“ do priorit;
- rady řeší problémy;
- prostředky až na pět let;
- nežadají příliš za podporu (chtějí jenom upřímné zprávy a vidět, že jejich peníze pomáhají řešit problémy).

5. Další subjekty:

- chovají se podobně jako jednotlivci nebo nadace, podle toho se musí nezisková organizace chovat k nim.

Nezisková organizace potřebuje pracovníky:

- vizionáře – určují směřování, strategii, zajišťují tvorbu nových nápadů;
- výkonné pracovníky – zajišťují produkci výrobků i poskytování služeb;
- řídicí pracovníky – mají na starosti řízení lidí, financí a dalších procesů uvnitř organizace;
- zajišťovatelé zdrojů – věnují se marketingu, fundraisingu.

Pro fungování neziskové organizace je důležité, aby v ní byly zastoupeny všechny čtyři uvedené kategorie pracovníků. To neznamená, že to musejí nutně být čtyři lidé, z nichž jeden bude vykonávat práci, druhý řídit, třetí lobbovat nebo shánět finance

a další stále vymýšlet něco nového. Naopak – jeden člověk může svou prací i zaměřením patřit do více kategorií.

V případě dobrovolníků je strategické uvědomit si tato fakta:

- zda a kolik dobrovolníků bude nezisková organizace potřebovat v závislosti na typu produktu;
- zda bude nezisková organizace dobrovolníky využívat jako fundraisery;
- práce s dobrovolníky vyžaduje ještě významnější podíl motivace než u kmenových zaměstnanců.

1.2.6 Dlouhodobé cíle, Public relations – vztahy s veřejností

Na základě hodnot a vize, znalosti cílových skupin podporovatelů, znalosti zdrojového zázemí organizace výstupů, jednotlivých analýz stanovuje nezisková organizace strategické cíle organizace. Aby byly cíle naplněny a šly rovněž dobře vyhodnotit, je výhodné použít metodu SMART. To znamená, že zmíněné cíle musejí být [17, 21]:

- **specifické** – cíle musejí mít konkrétní, jasné, dostatečné podrobné zadání;
- **měřitelné** – je potřeba metriky, kritéria, tedy způsob, jak lze zjistit, že cíle byly splněny;
- **akceptovatelné** – cíle musejí být přijatelné, pracovník s nimi má být srozuměn a být ochoten je vykonat;
- **reálné** – neboli dosažitelné, v daném čase a možnostech lidí;
- **termínované** – mají koncový termín, který je známý, a všichni jsou s ním srozuměni.

Nezisková organizace může být stabilní v případě, že je financována z různých zdrojů, které jsou v ideálním případě také do značné míry vyvážené. Aby si nezisková organizace mohla být jistá v naplňování svého poslání, potřebuje mít silnou značku pozitivním image. Obojí pak u dárců, příznivců, klientů, dodavatelů a dalších potencionál-

ních partnerů vyvolává důvěru a jistotu jednak v plnění daného poslání, ale i v oblasti využití finančních prostředků [17, 21].

Silná značka a pozitivní image je majetkem organizace, jejím takřkajíc rodinným stříbrem. Nerozhoduje, zda je organizace známá celostátně, nebo na sídlišti v okresním městě.

Veškeré kroky a procesy v neziskové organizaci – public relations, fundraising, marketing, řízení financí a lidí je třeba směřovat tak, aby naplňovaly strategické i dlouhodobé cíle a zároveň upevňovaly značku organizace a naplňovaly stanovené poslání [17, 21].

Konkrétní cíle public relations:

- budování značky organizace;
- posilování důvěryhodnosti transparentnosti organizace.

V public relations jde o všechny aktivity a činnosti, které se v neziskové organizaci provádí pro svou dobrou pověst. To v běžném životě znamená, že se pracovníkům v organizaci líbí, veřejnost si chválí akce a jejich účastníci je doporučují svým známým, ozývají se média, které chtějí odborné údaje, přibývají individuální dárci, pořádají se akce, které se opakují a stávají se tradicí. Výstupy aktivit organizace v oblasti public relations:

- posilování firemní kultury image neziskové organizace;
- provoz webových stránek;
- vydávání tištěných materiálů;
- pořádání akcí;
- komunikace s důležitými partnery a subjekty;
- komunikace s médii.

1.2.7 Firemní kultura a image organizace

Předně je třeba si ujasnit, jak chápat fenomén firemní kultury, co obsahuje a co přináší její rozvoj. Firemní kultura je představa o organizaci vycházející z filozofie, poslání, vize a cílů neziskové organizace. Má-li být funkční, musí být podporována chováním organizace jejich lidí, a to navenek i dovnitř. Tvoří ji [21]:

- poslání a vize neziskové organizace;
- logo, design (jednotný vizuální styl, barvy, grafika, vzhled internetových stránek);
- komunikace firmy (prezentace organizace na veřejnosti, reklama, dostupnost informací o organizaci);
- interní vztahy (prostředí a klima v organizaci, úroveň osobních vztahů);
- zvyklosti (systém hodnot, tradic, historek, vzhled prostředí, v němž lidé pracují);
- image organizace (celkový obraz organizace vnímaný jejím okolím).

1.2.8 Provoz webových stránek

Žijeme v době, kdy jsou webové stránky vlastně velmi podrobnou vizitkou každé organizace. Webové stránky jsou zpravidla místem, kde se shromažďuje značné množství informací. Jde především o to, informovat klienty o svých službách, nebo o oslovení co nejvíce potencionálních dárců, kteří mohou v budoucnosti přispět na provoz organizace [21].

Klíčové je, aby stránky byly snadno přístupné, objevovaly se ve vyhledávačích, byly dobře ovladatelné, měly jasnou logiku odkazů, byly pro uživatele co nejvíce srozumitelné. Důležité je i rozhodnutí, jak budou webové stránky graficky korespondovat s ostatními tištěnými materiály v organizaci.

1.2.9 Vydávání tištěných materiálů, pořádání akcí

Mezi tištěné materiály řadíme veškeré tiskoviny jak interní (hlavičkové papíry, vizitky, smlouvy, objednávky, faktury, organizační dokumenty), tak externí (výroční zprávy, časopisy, newslettery, publikace, výzkumné zprávy apod.). Pro úspěch vydávaného materiálu jsou důležité dvě složky – obsah a forma. V průběhu přípravy vydání tiskovin je dobré myslet na několik skutečností: gramatiku, fotografie, obálka, písmo, papír, spolupráce s grafikem, spolupráce s tiskárnou.

Pořádání akcí je pro neziskovou organizaci jednou z nejdůležitějších činností public relations a také fundraisingu. Neziskové organizace mohou pořádat osvětové kampaně, výstavy, aukce, veřejné sbírky, tomboly a nejrůznější benefiční akce – koncerty, plesy, sportovní akce, večeře, trhy, dny otevřených dveří apod. Mezi akce můžeme počítat také hromadnou poštovní rozesílku – direkt mail. Příprava má rozhodující vliv na úspěch každé akce.

Některé akce mohou být zaměřeny na získávání finančních prostředků, jiné na získávání nových dobrovolníků. Někdy bude hlavním cílem jenom poděkování současným dárcům. Možností je nepřeberně.

Akce je třeba plánovat s dostatečným předstihem. Podle velikosti a významu akce jde od období dvou měsíců až jednoho roku. V plánu akce by se měl objevit její cíl, cílové skupiny, pro které je určena, silné slabé stránky akce. Úspěšné akce mají větší svou slogan a mohou mít i vlastní logo, obzvlášť pokud jsou to akce tradiční. Logo a slogan fungují marketingově a akci zajistí, že bude viditelná, a lidé si ji pamatují. V rámci přípravné fáze by se nemělo zapomenout na rozpočet a na návrh finančního zajištění – sponzoring a finanční dary [17, 21].

Veškeré pořádání akcí je náročné na přípravu, čas, energii i finance. Přesto jsou akce jedinečnou možností, jak se zviditelnit a také jak poděkovat dárcům, spolupracujícím organizacím, dodavatelům ostatním partnerům.

Vyplatí se dbát na profesionalitu práce. Nejde o to, udělat dojem, ale zvládnout organizaci průběhu celé akce. Především je nutné dávat pozor na interní spory, které se

během akce mohou mezi zaměstnanci dobrovolníky objevit. Zásadou by mělo být, že řešit spory je možné pouze v soukromí, kam veřejnost nevidí a neslyší.

1.2.10 Komunikace s důležitými partnery a s médii

Jakákoliv komunikace neziskové organizace s vnějším světem ovlivňuje a dotváří její značku. Ještě více to pak platí u subjektů, které mají nebo mohou mít vliv na organizaci. Nejčastěji jde o pracovníky úřadů (ministerstva, kraje, obce), zastupitele, dodavatele, partnerské organizace, pracovníky nadací apod. Úspěšná nezisková organizace, která stojí o úspěch v dlouhodobém horizontu, se neobejde bez vnějších kontaktů. V praxi je komunikace v této oblasti, hledání nových kontaktů a jejich rozvíjení nejčastěji součástí práce členů správní rady, ředitele, fundraisera a také specialistů na marketing a public relations [21].

Média relations jsou považována za královskou disciplínu public relations. Pro úspěch v této oblasti je třeba pozitivní naladění. Občas slyšíme názory, že novináři mají zájem neziskové organizace poškodit a psát jenom negativní informace. Z drtivé části to tak není. Nepřesné informace, které někdy v tisku vyjdou, jsou spíše následkem pracovní přetíženosti žurnalistů. Také se stane, že novináři oblastí, o které píší, příliš nerozumějí, nevidí do ní. Neziskový sektor je natolik rozmanitý, že novináře, který bude rozumět všemu, těžko najdeme.

S novináři je vhodné komunikovat prostřednictvím tiskových zpráv, tiskových konferencí, osobních setkání, telefonických rozhovorů a také při neformálních příležitostech. Aby šlo o úspěšnou komunikaci s novináři, je třeba zajistit, aby dostávali informace v požadované kvalitě [21].

1.2.11 Fundraising a marketing

I když zde bylo již několikrát uvedeno, že prioritní pro neziskovou organizaci je naplňovat své poslání a dosahovat cílů s ním spojených, není možné zapomínat na zajištění zdrojů pro činnosti vedoucí k cílům a poslání.

Převzatým anglosaským termínem pro tuto činnost je fundraising. Doslovně by se dal tento výraz přeložit jako „navyšování fondů či zdrojů“. Fundraising se netýká jenom peněz, ale také získávání podpory formou darování služeb nebo výrobků, případně získáváním dalších příznivců a dobrovolníků. Fundraising je proces. Je tvořen provázanými aktivitami, které organizace musí v běžném provozu provést tak, aby si zajistila dostatečné zdroje – peníze, zázemí a lidi. Fundraising ale není v neziskové organizaci samostatný proces. Stejně jako jsou v byznysu úspěšné ty podniky, které umějí uplatnit marketingové řízení, tak i úspěch neziskové organizace má souvislost s fundraisingovým řízením.

V neziskové organizaci se marketing zaměřuje na produkt a jeho prodej. Akademická půda vnímá marketing neziskové organizace jako proces, do kterého patří i fundraising. Logicky, ale i podle zkušeností z praxe, je fundraising daleko rozsáhlejší než marketing. Je tomu tedy právě naopak, než tvrdí učebnice. Neziskové organizace staví svojí existenci na fundraisingu. Marketingové nástroje se uplatňují především tam, kde jde o získávání příjmů z prodeje vlastních produktů – výrobků nebo služeb.

Marketing pracuje na podobných principech jako fundraising. Důležitý je koncový článek v celém procesu – klient, který odebírá či nakupuje služby nebo výrobky (ve fundraisingu je to dárcce, podporovatel). Marketing se týká prodeje. Jde v něm o to, jak produkt organizace dostat za správnou cenu na správné místo a ve správném čase ke správnému klientovi – zákazníkovi [17, 21].

Marketing a fundraising jsou velmi úzce provázány a často se překrývají. Nelze je uměle oddělovat. Důvodem je fakt, že jeden člověk může být zároveň klient, dárcce nebo dobrovolník.

1.2.12 Ekonomika a finanční řízení

Každá nezisková organizace, která funguje a naplňuje své poslání, vykonává činnosti a aktivity. Jenom málokdy k tomu nejsou zapotřebí peníze. Nemusí jít o organizaci, která má zaměstnance a provádí svoji činnost denně, jde například o kluby ma-

minek, které se někdy scházejí, platí malý nájem a společně si pořizují hračky pro děti a občerstvení [17, 21].

Transparentnost a výkonnost – neziskovými organizacemi často podceňovaná oblast finančního řízení a ekonomiky je naopak velmi sledována veřejností, veřejnou správou a podnikatelským sektorem. Společenská poptávka vyžaduje, aby neziskové organizace fungovaly efektivně. Odborníci, kteří učí ekonomiku a financování neziskového sektoru, považují za efektivně fungující neziskovou organizaci takovou, která z pohledu veřejnosti splňuje následující předpoklady:

- je věrohodná a má dobré jméno – tzn., že i sami zaměstnanci a spolupracovníci organizace ji hodnotí pozitivně;
- má jasný cíl a veřejně prospěšné zaměření – organizace má jasně, srozumitelně definovaný cíl své činnosti, stanovené cíle plní ve stanovených horizontech;
- má průhledné hospodaření;
- je schopna propagovat a medializovat svou činnost. Nejlepší propagací každé neziskové organizace je její prospěšná činnost a dobré výsledky a organizace by měla být schopna je představit veřejnosti a zapsat se tak do jejího povědomí. Neziskové organizace často zápasí s nedostatkem financí, často se také snaží získat jednoho velkého dárce, což zdaleka nejde vždy. Je ale pravděpodobné, že vytrvalá činnost organizace a její výsledky, které průběžně sděluje veřejnosti, zaujme více drobných či individuálních dárců;
- má široký okruh příznivců, přátel především dárců či sponzorů;
- daří se jí získávat finanční prostředky na projekty, které jsou v souladu se stanovenými cíli organizace.

Důležitým pojmem je výkonnost neziskové organizace, tedy investice existujících zdrojů do činností, které nesou výsledky a naplňují poslání organizace. Výkonnost v neziskové organizaci je závislá na lidském potenciálu, kde mají velký vliv na výkonnost kromě zaměstnanců také dobrovolníci [17, 21].

Oblast financí je ve srovnání s byznysem nejvíce specifickou součástí provozu neziskové organizace. Liší se zdroje a v závislosti na nich také odhad a pravděpodobnost úspěchu v oblasti přílivu peněz. Podnikatelé jsou schopni podle statistik předchozích let, podle módních trendů výsledků běžného prodeje odhadnout příjmy z prodeje služeb nebo výrobků, které jsou základem pro financování firmy. Neziskové organizace jsou více závislé na dotacích, grantech a darech a až teprve pak na příjmech z prodeje produktů. Veškeré statistiky, odhady v neziskové organizaci selhávají. Je těžké cokoliv predikovat. Na dotace, granty a dary mají často klíčový dopad externí vlivy, které nelze ovlivnit politikou, změny v myšlení a následně rozhodování dárců, změny nařízení vlády, působení konkurenčních organizací se silnou značkou apod. Řízení financí je pak velmi složité a nevyzpytatelné [17, 21].

Co by v neziskové organizaci chybět nemělo je celkový rozpočet skládající se z nákladového zdrojového rozpočtu. Celkový finanční plán a rozpočet musí reflektovat strategické plány v organizaci. Běžně se plánuje na období jednoho roku. V případě klasického fiskálního roku (leden – prosinec daného roku) je ideální, pokud je celkový rozpočet k dispozici na podzim předcházejícího roku. Měly by jej projednat a schválit statutární orgány organizace. Nákladový rozpočet obsahuje všechny položky, které organizace plánuje vynaložit v průběhu roku – tedy mzdy, náklady na provoz kanceláře, náklady na zajištění služeb nebo produkce výrobků, nákupy služeb od dodavatelů, pojištění, náklady na nové produkty nebo projekty atd. Následná suma stanoví, kolik bude stát fungování organizace na daný rok [17, 21].

K nákladovému rozpočtu je pak třeba dopracovat rozpočet zdrojový, kde jsou uvedeny typy zdrojů a částky, ze kterých se budou náklady hradit. Výhodné je, pokud je rozpočtu možné označit zdroje, které jsou potvrzené, peníze již jsou na účtu, zdroje, u kterých lze teprve předpokládat, že by mohly přijít. Na tomto místě je třeba opět připomenout, že vícezdrojové financování je pro neziskovou organizaci významnou výhodou pro posilování její stability a udržitelnosti [17, 21].

Ze skutečností, které jsou zde uvedeny, je jasné že přesné řízení cash-flow v neziskové organizaci je téměř nemožné. Při srovnání nákladového a zdrojového roz-

počtu se mnoho neziskových organizací dostává do situace, kdy má na začátku roku pokrytou pouze část plánovaných nákladů a zbytek musí sehnat během roku. Vzniká tak velká zátěž pro fundraisery, protože jejich pracovní náplní je chybějící peníze zajistit. V takovém případě je nutné dobře interně komunikovat a vytvořit například pracovní skupinu, která bude na řešení problému intenzivně pracovat [17, 21].

1.2.13 Vedení a řízení lidí

Podle definic je manažer profesionální řídící pracovník, jehož úkolem je na různých úrovních nařizovat, rozhodovat, kontrolovat, řídit, koordinovat, radit, informovat a posuzovat.

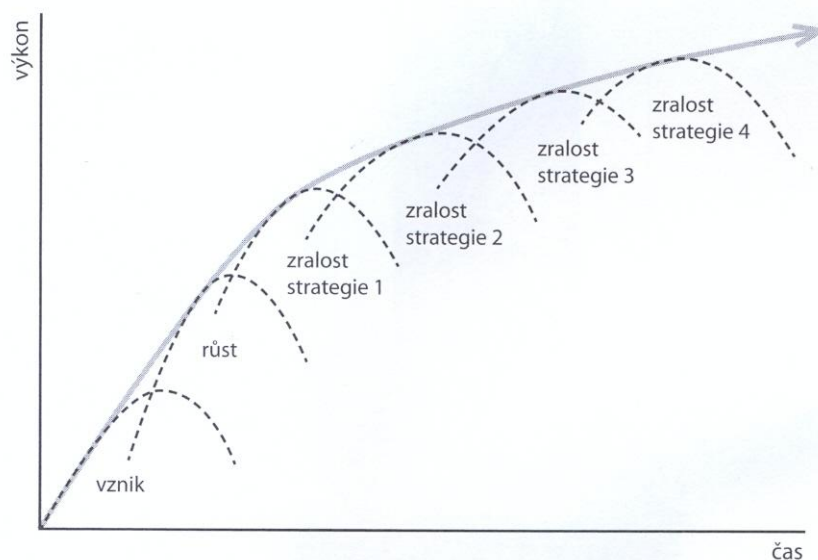
Řízení (management) se vyznačuje těmito znaky:

- je zaměřeno dolů, na spodní linie;
- organizuje lidské, finanční a časové zdroje k tomu, aby se uskutečnila vize vedení, inspiruje a motivuje lidi pracovat společně ke společnému cíli;
- základní rolí řídícího pracovníka je využít svůj vliv k zefektivnění práce v týmu. Rolí členů týmu je dělat to, co je nezbytné k řešení problému a k dosažení žádoucích výsledků.

Manažerská práce je tedy především práce s lidmi. Jsou v ní obsaženy prvky řízení – informování, posuzování, kontrola, pomoc apod.

Řekněme, že organizace funguje, tzn. má zajištěné základní finanční, lidské i technické zdroje, funkční procesy, má produkt (službu nebo výrobek), o který je zájem – a teď nastává rutina. Lidé vykonávají opakovaně stejnou práci, někteří se nudí, jiní se cítí nedostatečně vytížení, další odcházejí z organizace za jinou prací. V organizaci roste přirozená potřeba změny a dalšího posunu. Pokud statutární orgány a management podcení tuto potřebu a cíleně na rozvoji organizace nepracují, riskují možnost jejího krachu. Důležité je, aby zvolili správnou strategii [17, 21]. Životní cykly neziskové organizace jsou znázorněny na obrázku 2.

Obrázek 2 – Životní cyklus organizace [17].

Ve většině případů prochází nezisková organizace níže uvedenými fázemi:

1. **Fáze vzniku organizace** – vznik na základě nějaké myšlenky, nápadu, potřeby. Organizace začíná shánět dárce. Vše se směřuje k produktu organizace. Počáteční snahou je přežít a fungovat dál.
2. **Fáze růstu** – nezisková organizace přežila úvodní období vzniku a začíná růst. Přibývají klienti, dárce, zaměstnanci. Rozšiřuje se a roste nabídka služeb nebo produkce výrobků. Přibývají dobrovolníci. Organizace může expandovat mimo svůj dosavadní region působení. Dochází k upevňování značky organizace na trhu. Organizace prochází obdobím náročným na řízení jejího provozu a na zajištění dostatečného financování organizace.
3. **Fáze zralosti** – organizace dosáhla svých možností, nadále nabývá ve smyslu finančním, výkony stále rostou, okruh dárců se rozšiřuje, klientela a skladba nabízených služeb výrobků se významně nemění, organizace aktivně vnímá konkurenci a pracuje s ní.
4. **Fáze poklesu** – může v zásadě nastat při přechodu z jedné fáze do druhé. Zda bude

organizace nadále růst nebo se dostane do fáze poklesu, záleží na volbě správné strategie.

Změny v organizaci často vyvolávají i vnější vlivy – vyměnilo se zastupitelstvo, změnili se úředníci, nejsou vyhlášeny na projekty, ztráta důležitého dárce, vyšel nový zákon, vysoký počet přistěhovalců, přišly povodně, v zahraničí začala další válka apod. Na základě vnitřních nebo vnějších impulzů vzniká potřeba řešit nastalou situaci, a tím i potřeba plánovat. Rychlost změn je tak velká, že nestačí strategicky plánovat jednou za pět let, ale je nutné reagovat okamžitě [17, 21].

1.2.14 Posilování značky a image organizace

Značka je výpověď o organizaci. Tvoří jí název organizace, logo se sloganem ostatními vizuály. Vyvolává určitý pocit, nese poselství o neziskové organizaci. V praxi je možno se setkat s termínem brand. Jde o unikátní způsob fungování značky. Značkou může být cokoli, ale brandem se značka stává až po jisté době svého fungování. Co odlišuje brand od značky [17, 21]:

- je snadné si ho zapamatovat, je srozumitelný;
- je jedinečný, dobře viditelný na trhu;
- vzniká v čase – nese s sebou tradici, historii,
- je preferovanější – klienti a podporovatelé jsou ochotni zaplatit či darovat víc;
- vzbuzuje emoce – lidé vůči němu nejsou lhostejní.

Brand ze značky vytvoříme tak, že opakujeme akce, které se stanou tradicí, jsou transparentní a mediálně viditelné. Je vhodné provádět následující činnosti:

- průběžně získávat významné podporovatele neziskové organizace;
- organizace by se měla stát členem prestižních a síťových organizací (domácích i zahraničních);
- posílení obrazu neziskové organizace prostřednictvím lídra nebo známé osobnosti;

- prezentovat se jako odborníci – specialisté na danou oblast na akademické půdě, v médiích i v byznysu.

1.2.15 Lobbying a nové trendy

Jestliže vnímáme lobbying jako prosazování zájmů neziskové organizace, případně ovlivňování například dárců, sponzorů a podporovatelů vůbec, aby byli nakloněni dané organizaci, myšlence nebo projektu, jde bezesporu o nástroj hodný zamyšlení a určitě i o nástroj hodný použití [17, 21].

Když se zamyslíme nad rozdílem mezi lobbyingem a fundraisingem, jde v obou případech o ovlivňování, ale v případě lobbyingu jde o ovlivňování na úrovni vlivu prosazování myšlenek ve prospěch organizace, kdežto u fundraisingu jde o přímé získávání financí, hmotných darů, služeb a dobrovolníků [17, 21].

Z hlediska neziskové organizace má lobbying několik dimenzí. Základní je prosazování zájmů vlastní organizace na místní, regionální nebo státní úrovni. Zajímavou možností lobbyingu představuje například komunitní plánování. Nejde přímo o metodu, komunitní plánování představuje spíše proces či přístup, ve kterém se všechny důležité skupiny uvnitř komunity osloví, a nabídne se jim účast v procesu plánování. Zároveň jsou stanovena jasná pravidla spolupráce, která musí každý dodržovat. Výsledkem je zpracovaný plán, který má podporu celé komunity. V současné době je tento přístup využíván zejména pro oblast sociálních služeb na úrovni obcí a krajů [17, 21].

Nespornou výhodou úspěšného lobbyingu je jeho účinek. Může přinést významnou konkurenční výhodu vůči ostatním. Správně vedený lobbying posiluje značku organizace. Lobbying může přinést organizaci moc a vliv [17, 21].

Jistým omezením lobbyingu je určitě jeho časová náročnost – jde o cílené a dlouhodobé působení na veřejnost, politiky, instituce. S tím souvisí i případná finanční náročnost – čas jsou peníze, připočteme i náklady na reprezentaci. Kromě toho nesprávně vedený lobbying může poškodit značku a pověst neziskové organizace [17, 21].

Trend je směr vývoje. Na neziskový sektor má nesporný dopad nasměrování ve-

řejných zájmů, který s sebou často nese krátkodobá atraktivní témata, v mnoha případech podpořena mediálními kauzami (například síťová lůžka, týrání dětí, pražská ZOO při povodni) [17, 21].

Jsou ovšem i dlouhodobá témata, spíše trendy, se kterými je třeba počítat (například zvyšování počtu seniorů a jejich potřeby). Společenské trendy jsou často určovány i Evropskou unií, ministerstvy a úřady (například Operační program rozvoje lidských zdrojů) [17, 21].

Nezisková organizace může trendy sledovat, přejímat a reagovat na ně svou nabídkou služeb a projektů nebo může trendy sama záměrně vytvářet. Většinou platí, že trend nese zisk. Proto je dobré reagovat na trendy a vytvářet je. V dlouhodobém měřítku přináší zisk a prosperitu [17, 21].

Zajímavým trendem v neziskové oblasti je například sociální podnikání. Na počátku stojí společenská poptávka – potřeba zapojit postižené do pracovního procesu, dát jim možnost uplatnění – a konkrétními výstupy jsou sociální firmy organizace, jak v komerční, tak v nekomerční sféře. V současné době je tento trend již natolik významný, že je podporován veřejnými granty a dotacemi [17, 21].

1.3 Charakteristika Jihočeského kraje

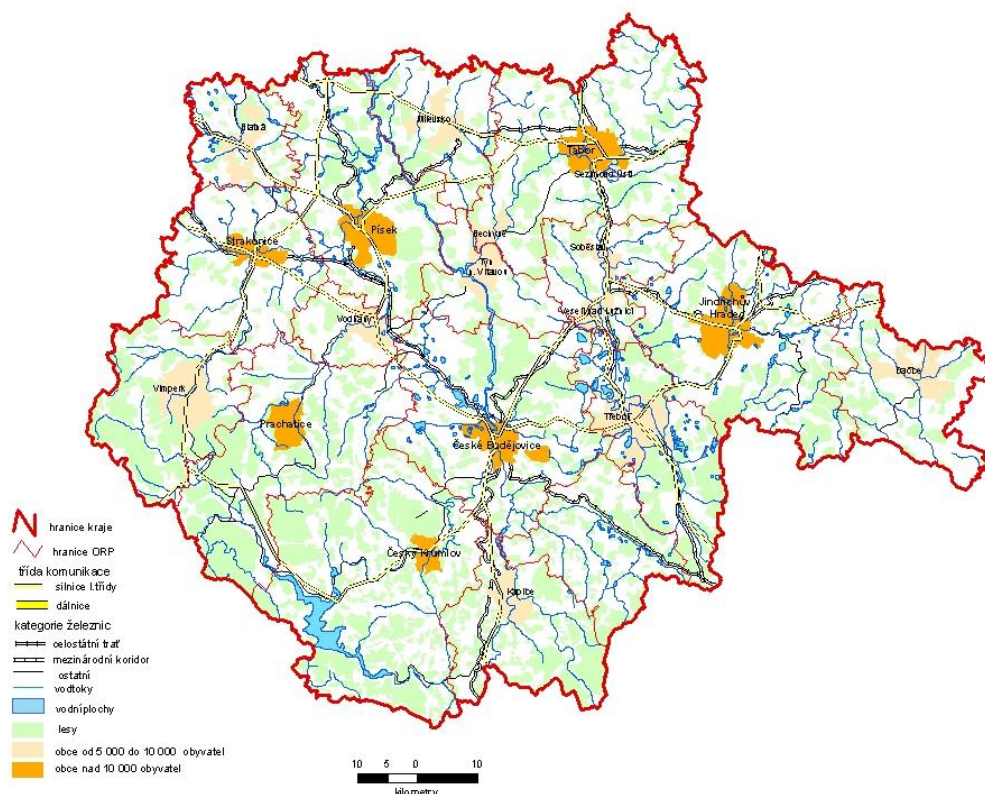
Jihočeský kraj (Jčk) je vymezen na jihu státní hranicí s Rakouskem v délce 240 km a Spolkovou republikou Německo v délce 40 km, na západě krajem Západočeským, na severu Středočeským, na východě krajem Vysočina a na jihovýchodě krajem Jihomoravským. Dle členění v EU je začleněn v NUTS 2 do skupiny CZ03 – jihozápad a v NUTS 3 do skupiny 03 CZ031. Svojí rozlohou je kraj mezi všemi kraji ČR na 2. místě za krajem Středočeským. V kraji je ustanoveno 17 obcí s rozšířenou působností [7].

Z geologického hlediska jsou jižní Čechy rozsáhlou kotlinou, která je tvořena dvěma třetihorními pánvemi – Českobudějovickou a Třeboňskou. Tuto kotlinu ohraničují Šumava, Novohradské hory, Českomoravská vrchovina a Středočeská pahorkatina. Kraj lze charakterizovat jako území s převážně málo narušeným životním prostředím, vytvářejícím vhodné podmínky pro rozvoj cestovního ruchu. To se v sezónních obdobích projevuje vznikem oblastí s vysokou koncentrací osob (kempy, turisticky významná místa) a jejich zvýšeným pohybem ve městech převážně s významnými kulturními památkami.

I přes mnohá pozitiva je třeba zohledňovat i rizika těchto jevů a zavádět potřebná preventivní opatření. Řeky patří svým režimem ke středoevropskému typu s největšími vodními stavy v období jarních dešťů a tání sněhu. U řek v nižších polohách je to měsíc únor až březen, u toků ve vyšších a horských polohách březen a duben. Přestože převládají letní srážky, průtoky v řekách během léta trvale klesají, zvláště vlivem zvýšeného výparu. Nejnižší vodní stavy bývají koncem léta a začátkem podzimu. Významnými hydrologickými prvky kraje jsou rybníky, kterých zde bylo v minulosti vybudováno velké množství, a dále pak umělé vodní nádrže Lipno a Orlik (zasahuje do jižních Čech jen částečně). Přehradní nádrž Římov je zásobárnou pitné vody, Hněvkovice pak účelovou přehradou pro Jadernou elektrárnu Temelín. Ochrana povrchových i podzemních vod je prioritou v oblasti životního prostředí. Podíl vodních ploch na celkové rozloze kraje činí více jak 4 % a patří k nejvyšším v ČR [7].

Obrázek 4 – Jihočeský kraj. [10]

Ovzduší v regionu je možno hodnotit jako čisté, resp. téměř čisté s výjimkou center regionu, jejich okolí a dalších území s vysokou koncentrací průmyslových aktivit, dopravy a bydlení. Přetrvávajícím problémem je i nadále značný počet lokálních topenišť spalujících v převážné míře tříděné hnědé uhlí různé kvality. Alarmující je podíl emisí z mobilních zdrojů na celkových emisích v Jihočeském kraji, a to zejména u emisí NO_x s podílem 81,5 %, emisí CO s podílem 61,7 % a emisí CxHx s podílem 63,9 %. Jihočeský kraj je nejméně lidnatým krajem celé České republiky a se svými 630 168 obyvateli ke dni 1. března 2001 vykazuje průměrnou hustotu 62,7 obyvatel na km [7].

Území kraje se nachází v oblasti mírného klimatického pásu s pravidelným ročním cyklem teplot a srážek. Mimo těchto dlouhodobých výkyvů jsou krátkodobé změny počasí způsobovány častými přechody atmosférických front, které od sebe oddělují teplejší a studenější vzduchové masy a jsou většinou doprovázeny srážkami.

Při zvláštních povodních funguje hlásná služba obdobně jako při přirozených povodních, přičemž způsob podávání hlášení z ohrožených vodohospodářských děl je upraven jejich manipulačními nebo provozními řády. Právě při zvládání povodní mohou mít značný význam právě neziskové organizace, čemuž nasvědčují i zkušenosti z předchozích povodní v roce 2002 a 2006 [7].

1.4 Dohoda o spolupráci Jihočeského kraje a účastníků Panelu

Z iniciativy pracovníků Krajského úřadu v Českých Budějovicích a zástupců neziskových organizací (Oblastní spolek Českého červeného kříže, Občanské sdružení ADRA, Diecézní Charita České Budějovice, Krajské sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska), vznikl návrh dohody o spolupráci Jihočeského kraje a účastníků Panelu nestátních neziskových organizací při přípravě na mimořádné události a krizové situace a při jejich řešení (Příloha 1). Hlavním záměrem vzniku dohody je spolupráce a koordinace činností a poskytování sil prostředků účastníků Panelu při přípravě na mimořádné události a krizové situace [6].

1.5 Neziskové organizace využitelné v Jihočeském kraji

Proto, abychom mohli nalézt vhodné neziskové organizace využitelné při zvládnutí rozsáhlých mimořádných událostí a krizových situací na zkoumaném území, je třeba obecně definovat určitý profil těchto organizací. Jak vyplývá z předchozího textu, neziskové organizace mohou mít různé zaměření a cíle, ale mohou mít také různou působnost.

Jsou to organizace, které jsou zaměřené humanitárním, záchranným, popřípadě dalším žadaným směrem, a které mají působnost v celém nebo v části území Jihočeského kraje. Mohou mít také celostátní či mezinárodní působnost, ale jejich vnitřní struktura musí nabízet partnera pro jednání na úrovni kraje nebo na úrovni nižší.

Velmi dobrým vodítkem může být také aktivita jednotlivých organizací při mimořádných událostech a krizových situacích, které již v minulých letech na zkoumaném území proběhly.

Dalšími důležitými kritérii pro výběr jsou stabilita, schopnost a připravenost plnit řádně a spolehlivě svou úlohu v rámci předcházení a minimalizaci účinků mimořádných událostí. Jedná se o organizace působící na zkoumaném území delší dobu, řádově v letech, které jsou již zapsané v povědomí občanů. Výhodou by měla být členská základna tvořená převážně z obyvatel zkoumaného území zaručující dobré znalosti místních poměrů v nejrůznějších oblastech. Organizace by měla zajišťovat vzdělávání svých členů a provádět jejich soustavnou teoretickou a praktickou přípravu se zaměřením na možnost nasazení v oblastech zasažených účinky mimořádné události.

Neziskové organizace využitelné v Jihočeském kraji při zvládnutí rozsáhlých mimořádných událostí:

- Český červený kříž;
- Vodní záchranná služba Českého červeného kříže;
- Svaz záchranných brigád kynologů ČR;
- Horská služba;

- Česká speleologická společnost;
- Česká katolická charita;
- Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska;
- ADRA.

1.5.1 Český červený kříž

1.5.1.1 Historie ČČK

1. února 1919 se v Obecním domě v Praze sešla přípravná schůzka sociálních pracovníků, zvolila užší výbor a vyslala delegaci k prezidentovi republiky T. G. Masarykovi s žádostí o vyslovení souhlasu se vznikem nové organizace a se jmenováním jeho dcery dr. Alice Masarykové do funkce předsedkyně Československého červeného kříže (ČSČK). Prezident republiky svým dopisem ze 6. února 1919 této žádosti vyhověl. Toto datum je považováno za oficiální datum založení Československého červeného kříže [4].

Na žádost ČSČK ještě v roce 1919 přistoupila Československá republika k Ženevské a Haagské konvenci. Mezinárodní výbor Červeného kříže v Ženevě uznal ČSČK dne 1. prosince 1919. Dne 11. ledna 1920 byl ČSČK přijat za člena Ligy společností Červeného kříže a Červeného půlměsíce [4].

V období mezi dvěma světovými válkami v mnoha případech ČSČK nahrazoval nedostatky státní zdravotní správy a doplňoval ji. Zprostředkovával styk rodin se zajatci, pomáhal uprchlíkům a zapojoval se do asanačních a profylaktických akcí proti epidemiím v prvních letech po první světové válce. Budoval zdravotní ústavy a dětské prázdninové osady, zřizoval poradny pro matky a děti, ambulatoria, jesle, útulky rodiček, sirotčince, žákovské domovy, útulky pro starce, apod. Organizoval také dopravní zdravotní službu, posílal nemocné do ústavů, pomáhal při živelních pohromách, rozvíjel zdravotnickou osvětu. V roce 1920 převzal ČSČK do své správy státní ošetrovatelskou školu a současně prováděl i výchovu tzv. samaritánů [4].

Hospodářská krize na počátku 30. let 20. století posunula do popředí opět charitativní programy. ČSČK organizoval vyvažování polévek, pořádal různé ošacovací akce, zajišťoval otop sociálně slabým rodinám v zimních měsících, rozdělával potraviny mezi obyvatelstvo v nejchudších okresech, poskytoval i finanční sociální podpory. ČSČK pomáhal i do zahraničí [4].

Únorový politický převrat v roce 1948 znamenal významné změny i v činnosti ČSČK. Organizace Červeného kříže u nás ztratila svou samostatnost a nezávislost, v zájmu přežití se musela odklonit od sedmi principů mezinárodního hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce, byla zařazena mezi společenské organizace a začleněna do jednotné Národní fronty [4].

Přes ztížené podmínky odváděl ČSČK v letech 1949 – 1989 mnoho prospěšné práce pro potřebné. Z jeho činnosti sice vymizely některé tradiční charitativní činnosti, ale byly nahrazeny jinými. Stát sice převzal péči o zdraví lidu, sociální zabezpečení, osvětu, výchovu a kulturu, ale ČSČK jeho činnost v řadě případů úspěšně doplňoval. Postavení a úkoly ČSČK byly kodifikovány zákonem o ČSČK ze 30. října 1952. Náročné úkoly začal plnit ČSČK v dobrovolném dárcovství krve, od roku 1960 v bezpříspěvkovém dárcovství krve a v zajišťování dobrovolných zdravotnických a sociálních služeb. ČSČK vytváří Stanice první pomoci, zdravotnické hlídky, zdravotnické družiny, hlídky mladých zdravotníků i zájmové zdravotnické kroužky, školí dobrovolné sestry, mladé zdravotníky i lidové hygieniky. Zaměřuje se na školení obyvatelstva v první pomoci, školí zdravotnické družiny civilní ochrany [4].

Politické a společenské změny v závěru roku 1989 umožnily ČSČK návrat k nezávislosti a samostatnosti, ale i k některým charitativním činnostem. ČSČK se navrácí k důslednému dodržování sedmi základních principů mezinárodního hnutí Červeného kříže. V březnu 1992 byl Federálním shromážděním schválen nový zákon č. 126/1992 Sb., o ochraně znaku a názvu Červeného kříže a o Československém červeném kříži, na jehož základě byla Červenému kříži vrácena malá část dříve mu patřících objektů a nemovitostí [4].

1.5.1.2 Současnost ČČK

Český červený kříž (ČČK) je humanitární občanské sdružení působící na celém území ČR jakožto součást Mezinárodního hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce. Zaměřuje se na oblasti humanitární, sociální a zdravotní. Plní úkoly v bezpříspěvkovém dárcovství krve, ve výuce a poskytování první pomoci, v sociální oblasti, pořádá ozdravné rekondiční pobyty pro zdravotně postižené děti i seniory. Zřizuje dále střediska sociálních služeb, geriatrická centra, stravovny pro důchodce a bezdomovce, ošacovací střediska, sociální domy, stacionáře pro zdravotně oslabené děti, byty pro osamělé matky či chráněné dílny. Organizuje domácí ošetrovatelskou péči, v některých regionech provozuje zdravotní dopravní službu. Je zřizovatelem řady nestátních zdravotnických zařízení. K plnění úkolů při mimořádných událostech vytváří síť Humanitárních jednotek ČČK. Dále provozuje Pátrací službu ČČK, poskytuje humanitární pomoci do zahraničí [7]. Humanitární jednotky ČČK jsou ustavovány od roku 2002. Humanitární jednotku tvoří družstva zdravotnická, stravovací, ubytovací, sociální a technická, která jsou připravovány jako druhosledové jednotky [4].

Zabývá se také šířením znalosti mezinárodního humanitárního práva a humanitárních principů. V rámci ČČK působí také Mládež ČČK, ta pomáhá při výuce první pomoci dětí a mládeže, realizuje projekty k prevenci šíření HIV/AIDS, průvodcovskou službu Help trans a organizuje zájmovou činnost dětí [15].

Při veškeré své činnosti se ČČK řídí sedmi základními principy:

- **Humanita:** ČČK vznikl z potřeby přinášet pomoc raněným na bitevním poli bez jakékoliv diskriminace. Snaží se, v mezinárodním i národním měřítku, přecházet a zmírňovat utrpení lidí, a to za všech okolností. Chce chránit život a zdraví lidí a zajistit respektování lidské osobnosti. Napomáhá vzájemnému pochopení, spolupráci a trvalému míru mezi všemi národy.
- **Neutralita:** Aby si uchovalo důvěru všech, ČČK se nepodílí na nepřátelských akcích a v žádném případě ani na sporech politického, rasového, náboženského nebo ideologického rázu.

- **Nestrannost:** ČČK nedělá žádné rozdíly z hlediska národnosti, rasy, náboženství, sociálního zařazení či politické příslušnosti. Věnuje se výlučně pomoci jednotlivcům, úměrně k jejich utrpení, a napomáhá podle naléhavosti lidem nacházejícím se v tísní.
- **Nezávislost:** ČČK je nezávislý. Národní společnosti pomáhají státním orgánům při zabezpečování humanitární činnosti a podléhají zákonům platným v příslušné zemi. Přesto si všechny složky musí uchovat nezávislost, aby mohly za všech okolností jednat podle zásad hnutí.
- **Dobrovolnost:** ČČK poskytuje pomoc dobrovolně a nezištně.
- **Jednota:** V každé zemi může být pouze jedna společnost Hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce. Musí být přístupná pro všechny občany a musí vyvíjet svou humanitární činnost na celém území.
- **Světovost:** Mezinárodní hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce, v jehož rámci mají všechny společnosti stejná práva a povinnosti, je univerzální.

V souvislosti se zánikem československé federace došlo ke změně i v ČSČK. Od 1. ledna 1993 se ČSČK rozdělil a ke dni 5. června 1993 se jeho část na území ČR transformovala v Český červený kříž (ČČK), který byl uznán Mezinárodním výborem Červeného kříže dne 26. srpna 1993 a dne 25. října 1993 byl přijat do Mezinárodní federace Červeného kříže a Červeného půlměsíce [4].

Základem pro připravenost národních společností Červeného kříže i Červeného půlměsíce na celém světě jsou Deklarace Mezinárodních konferencí Červeného kříže a Červeného půlměsíce z let 1973 až 1981 (XXI. Istanbul a doplňky XXII.-XXIV. konference). Tyto deklarace vážou jednotlivé národní společnosti k přípravě na poskytování pomoci v případě mimořádných událostí. Tato příprava spočívá především ve výběru a přípravě kolektivů k pomoci řešení mimořádných a krizových situací. Český červený kříž plní zejména tyto úkoly [4]:

- působí jako výlučně uznaná pomocná organizace vojenské zdravotnické služby;
- působí v oblasti civilní ochrany a ochrany obyvatelstva a poskytuje pomoc v případě katastrof a jiných mimořádných událostí;

- poskytuje zdravotnické, záchranné, sociální a další humanitární služby;
- šíří znalost Ženevských úmluv.

V ČČK je systém řízení celé organizace nastaven tak, aby byla v případě vzniku mimořádné nebo krizové situace respektována stávající struktura ČČK, základní principy a současně bylo zajištěno napojení na orgány krizového řízení [4].

Stejně tak jako ve většině zemí západní Evropy je i v ČR pomoc poskytována národní společností ČČK upravena dohodou. Jedná se o Dohodu o spolupráci mezi Generálním ředitelstvím Hasičského záchranného sboru ČR a Úřadem ČČK. Na tuto navazují smlouvy o spolupráci uzavírané mezi krajskými ředitelstvími HZS ČR a jednotlivými Oblastními spolky ČČK [4].

V případě vzniku krizové situace reaguje ČČK aktivací krizových štábů na úrovních struktury řízení, odpovídajících potřebám v rámci vyhlášeného krizového stavu a území, na něž se rozhodnutí o vyhlášení krizového stavu vztahuje. Tyto úrovně mimo jiné odpovídají úrovním řízení v rámci veřejné správy, resp. v rámci bezpečnostního systému České republiky [4].

Výkonným prvkem ČČK přímo předurčeným pro pomoc při provádění záchranných prací, likvidačních prací, zabezpečení nouzového přežití obyvatelstva a poskytování humanitární pomoci jsou humanitární jednotky ČČK. Další potřebnou pomoc mohou zajišťovat i ostatní členové ČČK, kteří nejsou zařazení v humanitárních jednotkách ČČK, ale disponují znalostmi, zkušenostmi a dovednostmi nezbytnými pro danou činnost v rámci poskytované pomoci [4].

V rámci Jihočeského kraje působí celkem 7 oblastních spolků ČČK (OS ČČK). Jedná se o OS ČČK České Budějovice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Strakonice, Prachatice, Písek a Tábor. Pověřeným oblastním spolkem je OS ČČK České Budějovice. OS ČČK jsou organizační jednotky společnosti ČČK a v souladu se stanovami mají vlastní právní subjektivitu [4].

ČČK je schopen v rámci území Jihočeského kraje zajistit v případě mimořádné události tuto pomoc [4]:

- pomoc prvosledovým jednotkám IZS při záchranných a likvidačních pracích (zdravotnická, technická, humanitární);
- zdravotnické zabezpečení provozu evakuačních center, pomoc při zabezpečení a distribuci potravin, ošacení a přístřeší;
- sběr a distribuce humanitární pomoci (OS ČČK České Budějovice je v době mimořádné události pověřen vedení humanitárního skladu);
- poskytnutí první pomoci;
- vyslání zdravotnických, humanitárních, pátracích a pracovních týmů na základě vyžádání mimo území okresu;
- ochrana vlastního majetku, minimalizace následků mimořádné události;
- koordinace činnosti ČČK v Jihočeském kraji a metodická podpora jednotlivých oblastních spolků;
- spolupráce s ostatními humanitárními organizacemi;
- zprostředkování finanční pomoci z dostupných zdrojů postiženým osobám a organizacím;
- zvyšování připravenosti oblastních spolků a jeho struktur na řešení mimořádných událostí;
- spolupráce s médii;
- koordinace vlastní činnosti s činností ostatních struktur krizového řízení a složek Integrovaného záchranného systému.

Zásobní materiál pro humanitární pomoc je umístěn ve 14 krajských skladech ČČK, odkud bude v případě rozsáhlých mimořádných událostí dodáván podle potřeby. V případě nutnosti je možné využít i Ústřední pohotovostní sklad ČČK pro zahraniční humanitární pomoc [23].

1.5.1.3 Pátrací služba ČČK

Pátrací činnost provádí Odbor pátrací služby Úřadu ČČK. Legální oprávnění této činnosti zaměřené na ochranu a pomoc osobám postiženým ozbrojenými konflikty je zakotveno v 36 člancích Ženevských úmluv a v Dodatkových protokolech z roku 1977.

Pátrací činnost úzce souvisí se vznikem hnutí Červeného kříže spojeného s myšlenkou odstranění nebo zmírnění fyzického utrpení obětí válek a ozbrojených konfliktů. Pátrací služba rozvíjí tuto původní myšlenku s cílem odstranit psychické strádání lidí, kteří v důsledku válečných událostí nebo za jiných závažných okolností ztratili spojení se svými nejbližšími [4].

Pátrací služba ČČK provádí především tyto činnosti:

- pátrání po osobách, se kterými bylo přerušeno spojení v důsledku mimořádné události;
- pátrání po místě pobytu blízkých příbuzných, s nimiž byl přerušen kontakt ze zdravotních nebo jiných závažných důvodů;
- zprostředkování korespondence mezi členy rozdělených rodin v případě, že v zasažené oblasti nefungují běžné komunikační prostředky;
- získání potvrzení o době zajetí a pobytu v koncentračních táborech a na nucených pracích potřebné k uplatnění nároků.

Při své činnosti pátrací služba spolupracuje s:

- národními společnostmi Červeného kříže a Červeného půlměsíce na celém světě podle udání země pobytu hledané osoby;
- Mezinárodní pátrací službou v Arosenu v SRN, kde jsou uloženy téměř veškeré dochované dokumenty související s perzekucí za 2. světové války;
- Ústřední agenturou pro pátrání a ochranu, která je součástí Mezinárodního výboru Červeného kříže v Ženevě;

- Centrální evidenci obyvatel, státními archivy a místní úřady při nejrůznějším pátrání na našem území.

Pátrací služba nemůže:

- sdělit adresu hledané osoby bez jejího souhlasu;
- zahájit pátrání bez poskytnutí dostatečných údajů o hledané osobě (jméno a příjmení, datum a místo narození, poslední známá adresa v zemi pátrání a datum přerušení spojení);
- provádět pátrání týkající se právních záležitostí (dědictví, restituce apod.);
- zaručit kladný výsledek pátrání.

1.5.2 Vodní záchranná služba Českého červeného kříže

1.5.2.1 Historie Vodní záchranné služby

První zmínka o sdružení působícím na území ČR, které by se specializovaně věnovalo pouze záchrance tonoucích, je až z období po první světové válce. Podle vzoru některých evropských států, jejichž dobrovolné vodní záchranné spolky měly už více jak stoletou tradici (Holandsko, Německo, Anglie, Francie), organizují dobrovolné sbory zachránců tonoucích YMCA (Křesťanské sdružení mladých mužů) a sokolské spolky [25].

Těžiště jejich činnosti bylo především v osvětové práci, vydávání publikací a organizování vodní záchranné služby v době konání letních táborů. Zejména YMCA věnovala velkou pozornost perfektnímu vyškolení svých záchranářů, byla vypracována jednotná metodická pravidla výuky a přísný zkušební řád. Na základě let praxe a úspěšně vykonaných zkoušek bylo možno získat hodnost zachránce – junior, zachránce – senior a zachránce – instruktor vymezující přesné povinnosti [25].

Slibný rozvoj vodní záchranářské činnosti přerušila druhá světová válka. V poválečné obnově státu není čas na znovu vybudování vodní záchranné služby. Více, než 10 let trvá, než se prosazuje myšlenka J. Řepy znovu organizovat vodní záchrannou

službu u nás. Jeho úsilí bylo vedeno narůstajícími počty utonulých, které byly ve srovnání s ostatními evropskými a dokonce i přímořskými státy alarmující. Řepova dlouholetá snaha organizovat vodní záchrannou službu pod patronací Červeného kříže jako tomu bylo i v jiných zemích, došla uplatnění teprve v druhé polovině šedesátých let [25].

V roce 1966 přijímá plenární zasedání ČSČK rozhodnutí prosazovat myšlenku zavedení Vodní záchranné služby ČSČK v ČSSR. O rok později doporučuje sekretariát Ústředního výboru Komunistické strany Československa zpracovat koncepci VZS ČSČK, schvaluje Zásady VZS ČSČK a akční plán jejich zajištění. Tým rok schvaluje tyto Zásady a akční plán i předsednictvo Ústředního výboru ČSČK a ustavuje Ústřední radu VZS ČSČK. Formálně lze považovat rok 1967 za založení VZS ČSČK, ale její aktivní práce nastala až v roce 1968 [25].

1.5.2.2 Současnost Vodní záchranné služby

Vodní záchranná služba ČČK (VZS) má ve svém poslání preventivně záchrannou činnost na vodních lokalitách ČR. Další zaměření záchrannářů VZS je na poskytování kvalifikované první pomoci ve stanicích a ošetřovnách VZS. Základní idea projektu je „pomocí dokonalé techniky postupně zajistit činnost všech kvalifikovaných záchrannářů na všech vodních lokalitách, a tím postupně snížit nebezpečí utonutí, následky zranění a počty utonulých“ [25].

Úkolem členů VZS je nejen včas zasáhnout v okamžiku ohrožení života člověka, ale nedílnou součástí jejich činnosti je také osvětová činnost, musí tedy vysvětlovat obyvatelstvu nebezpečí u vody a na vodě. Jejich úkolem je také podílet se na plaveckém výcviku dětí a mládeže a na výuce záchrannářských technik. Nedílnou součástí jejich aktivity je také ochrana životního prostředí na vodě a u vody. Dále i spolupráce s jinými zahraničními organizacemi [25].

Školením veřejnosti plní záchranné služby zároveň úkoly:

- **humanitní:** všichni vyškolení zachránci jsou si vědomi zodpovědnosti zachování

života jiných;

- **občanské:** členové organizace jsou vázáni statutem pomáhat spoluobčanům, čímž se rozvíjí společenské myšlení jako podmínka sociálně demokratického života;
- **sportovní:** organizace nabízejí sportovní využití na různých věkových stupních jako stimul k rozvoji sportovních a duševních schopností se zaměřením na dobrovolné plnění humanitárních cílů.

VZS je nezastupitelná především v preventivní a záchranné činnosti na vodních plochách.

V současné době, v rámci připravenosti na mimořádné události, jsou na úrovni jednotlivých místních skupin vytvářeny družstva IZS složené z kvalifikovaných členů. V rámci preventivní záchranné činnosti jsou zřizovány záchranné stanice VZS. Tyto jsou umístěny v blízkosti vodních ploch a v letních měsících jsou v nich drženy nepřetržité služby [25].

VZS ČČK má vypracován důkladný vzdělávací systém zaměřený především na záchranu na vodě. Jednotlivé kvalifikace se stupňují podle náročnosti a dále se také člení do jednotlivých oblastí (např. kvalifikace záchranář – hladinová služba, záchranář – divoká voda). Výcvik v poskytování první pomoci je zajišťován ve spolupráci s ČČK, resp. s jednotlivými oblastními spolky a členové VZS ČČK jsou školeni také v normách první pomoci [25].

V Jihočeském kraji zastupují VZS celkem tři místní skupiny:

- místní skupina VZS ČČK České Budějovice;
- místní skupina VZS ČČK Český Krumlov;
- místní skupina VZS ČČK Soběslav.

Každá z těchto místních skupin má vlastní právní subjektivitu, která vyplývá ze stanov VZS [4, 9]. Pomoc nabízejí místní skupiny především při:

- záchranných a likvidačních pracích;

- pomoc při pátracích akcích;
- poskytování první pomoci.

Každá místní skupina je pro tuto pomoc schopna poskytnout minimálně záchranný tým ve složení 1+5 (tedy velitel + 5 členů) do 5 hodin od obdržení výzvy. Družstva jsou schopna samostatně působit po dobu minimálně 3 dnů [5, 25].

Aby byla pomoc poskytovaná těmito místními skupinami sjednocena, byl pro území Jihočeského kraje zvolen jeden zástupce, který vede všechna potřebná jednání za všechny tři místní skupiny. V rámci kraje byla za všechny tři místní skupiny uzavřena jednotná Dohoda o plánované pomoci na vyžádání s HZS Jihočeského kraje, ze které také vyplývají všechny potřebné podrobnosti [5].

V letních měsících je možné využít službu na stanicích VZS, kterou tvoří minimálně 2 záchranáři mající k dispozici záchranné prostředky a motorový člun. Dojezd 2 záchranářů s motorovým člunem na místo mimořádné události je možný v rámci prostoru odpovědnosti do 10 min od obdržení výzvy. Stanice VZS jsou v Jihočeském kraji v současné době dvě, obě na přehradní nádrži Lipno [5, 25]. Stanice a jejich prostory odpovědnosti jsou zřejmé z obrázku 3, na kterém je mapa přehradní nádrže Lipno I.

Obrázek 5 – Rozmístění stanic VZS na přehradní nádrži LIPNO I [7].

1.5.3 Svaz záchranných brigád kynologů ČR

1.5.3.1 Historie Jihočeské záchranné brigády kynologů

Jihočeská záchranná brigáda kynologů (JZBK) je samostatným subjektem Svazu záchranných brigád České republiky. Stojí na dlouholeté tradici a zkušenostech jihočeských záchrannářů, získaných v rámci činnosti tehdejší 2. brigády záchranných psů ČSSR v Českém Krumlově fungující od roku 1972. Tato brigáda vznikla jako druhá v republice po vzoru příbramské brigády. Ta byla ustavena jako zkušební objekt na dobu jednoho roku u Rudných dolů Příbram a jejím posláním mělo být provádění záchranných prací při neštěstích v dolech [20].

Po splnění ročního tematického úkolu byla činnost této první brigády prověřena na zkouškách záchranných prací v Holandsku, vyhodnocena vedením Rudných dolů a ukončena. Českokrumlovská brigáda záchranných psů zahájila svoji činnost při Červeném kříži již v roce 1972 a bez ohledu na střídavé zařazení této výcvikové činnosti do struktury Červeného kříže, Svazu chovatelů, Svazarmu či Českého kynologického svazu přetrvává do dnešních dnů. Stala se tak první amatérskou základnou kynologů – záchrannářů v Československu. Prvním instruktorem brigády byl tehdejší příbramský člen Georg Pokrovskij, dnes žijící v Berlíně. Český Krumlov byl i dějištěm historicky prvních zkoušek záchranných psů v Československu, konaných podle tehdejšího zkušebního řádu vzápětí po jejich schválení a zařazení v říjnu 1977 [20].

1.5.3.2 Současnost Jihočeské záchranné brigády kynologů

Svaz záchranných brigád kynologů (SZBK) je společenskou organizací zabývající se záchrannými pracemi pomocí speciálně vycvičených psů. Jejich výcvik je veden k vyhledávání živých i mrtvých osob v nejrůznějších prostředích. V zimních podmínkách jde převážně o hledání osob zapadlých ve sněhu nebo zavalených v lavině, v letním čase pak vyhledávání osob ztracených v nepřístupných terénech, většinou dětí nebo starších osob [20].

Specifickou kapitolu tvoří nejmladší odvětví záchranné kynologické činnosti, kterou je vyhledávání utonulých osob pod vodní hladinou za pomoci člunů, na jejichž přídi leží pes a čicháním po hladině lokalizuje utonulého. Vedením tohoto speciálního druhu výcviku jsou pověřeni Jihočeští kynologové, kteří na toto téma konají každoročně výcvikové kurzy vodních prací. Těžiště záchranného výcviku psů však tvoří hlavně vyhledávání zavalených osob v sutinách nejrozsáhlejšího druhu. Ve středoevropských podmínkách se převážně jedná o prohledávání zřícených rodinných domků po výbuchu plynu, sesutých staveb, likvidace nejrůznějších továrních havárií apod. Při pomoci v zahraničí jde pak hlavně o působení po zemětřesení, jako byly tragické události roku 1999 v Turecku nebo na Taiwanu. Svaz při této činnosti úzce spolupracuje s Hasičským záchranným sborem ČR, Policií ČR a ostatními složkami IZS [20].

Z momentálně nejlépe vycvičených členů SZBK ČR je sestavována a průběžně doplňována Pohotovostní jednotka SZBK, která je připravena, kdykoli na vyzvání, se dostavit k zásahu nejen v tuzemsku, ale i v zahraničí. Pro tyto účely jsou psovodi i psi připravováni nejen po stránce odborné, ale i psychologické a zdravotní [20].

Jak je zřejmé z předchozího textu, na území Jihočeského kraje působí Jihočeská záchranná brigáda kynologů. Tato je organizační složkou SZBK s vlastní právní subjektivitou. V rámci SZBK je vytvořena Jihočeská pohotovostní jednotka (JPJ) podle stejných pravidel jako platí pro pohotovostní jednotku SZBK. Cílem je, aby byla vytvořena třemi rovnocennými šestičlennými družstvy, protože takto jsou koncipovány i připravované dohody s partnery, kteří se rozhodli podpořit činnost samostatné a nezávislé záchranné jednotky Jihočeského kraje. Prioritní snahou vedení SZBK je tedy zajistit dostatek prostředků pro pokrytí požadavků na praktická nasazení našich psovodů a psů. K dnešnímu dni je JPJ tvořena čtrnácti psovody se složenou zkouškou [20].

1.5.4 Horská služba

1.5.4.1 Historie Horské služby

První pronikání člověka do neznámých hor sebou přineslo i první oběti. Jednalo se o lovce, bylinkáře a hledače zlata, kteří zabloudili a zahynuli.

Člověk začíná hor využívat ke svému prospěchu. Dostává se čím dál výše a po celých horách si staví příbytky. Život v horách je tvrdý i v souvislosti s klimatickými podmínkami. Nečekané zvraty počasí znepříjemňují život na horách [8].

Postupně začínají chodit do hor i návštěvníci, které láká krásná příroda. Hosté přicházejí v létě i v zimě a obracejí se na domácí obyvatele a znalce hor, aby je zavedli do neznámých koutů pohoří. Proto vzniká v roce 1850 koncesovaná služba průvodců a nosičů, podmíněná znalostí první pomoci. Po první světové válce dochází k velikému rozvoji lyžařství v českých zemích a díky tomu stoupá počet zimních návštěvníků hor. Tím se i zvyšuje počet úrazů a tragických nehod [8].

Již řadu let školili lékaři místní hasiče v poskytování první pomoci v horách. K hasičům se přidružili členové místních spolků zimních sportů a místní obyvatelé. Všichni tito lidé byli velmi dobrými znalci hor. Jedinou nevýhodou bylo nejednotné vedení [8].

Před zimou v roce 1934 se vytvořil v Krkonoších samostatný záchranný sbor o šesti oddílech. Zima je dokonale prověřila, a tak 12. května 1935 byla založena jednotná organizace Horské služby (HS) v Krkonoších. Předsedou byl okresní hejtman ve Vrchlabí a bylo ustaveno pět stanic. Hlavním nedostatkem bylo materiální vybavení členů. Tento nedostatek byl vyrovnán nezměrnou obětavostí, skromností a vynikajícím kamarádstvím členů HS [8].

Politické události a druhá světová válka přerušily existenci Horské služby, ale jen co do jména. Podstata práce a myšlenka přežily i za okupace. V září 1945 dochází k obnovení činnosti Horské záchranné služby v Krkonoších. Postupně vznikají záchranné spolky i v jiných oblastech. V roce 1948 – Jeseníky, Šumava, 1949 – Orlické hory, 1951 – Beskydy, 1954 – Jizerské hory. V roce 1950 se usnesl aktiv dobrovolných pra-

covníků Horské záchranné služby a požádal o zařazení do tehdejšího Státního výboru pro tělesnou výchovu a sport v Praze. Byly schváleny stanovy HS [8].

Ke sjednocení dvou největších záchranných organizací v republice – Horské záchranné služby a Tatranské horské služby – dochází 1. prosince 1954, kdy byla ustavena Horská služba s celostátním působením. Byl změněn členský odznak a vytvořeny oblastní komise HS. Nastává velký rozvoj Horské služby. V roce 1957 došlo ke zrušení Státního výboru pro tělesnou výchovu a sport a k vytvoření Československého svazu tělesné výchovy, pod jehož vedení spadá i Horská služba v celé republice [8].

Zvláštní vliv má zvýšený mezinárodní styk se zahraničními partnery z alpských zemí. Bylo zavedeno mezinárodní značení sjezdových tratí a lyžařských cest. Začínají se používat SOS telefony a radiostanice. Od roku 1967 se používají sněžné skútry. Postupně se budují a modernizují objekty záchranných stanic a domů HS [8].

Horská služba se stala postupně jednou z nejlépe vybavených horských služeb ve východní Evropě. Pravidelná účast na zasedáních a kongresech IKAR – Mezinárodní federace záchranných služeb při UIAA (Union Internationale des Associations d'Alpinisme) a úspěšné zvládnutí mezinárodního symposia ve Vysokých Tatrách v prosinci 1967, které řešilo problém právního postavení záchranných služeb a bezpečnosti v horách vedlo k přijetí HS ČSSR za člena IKAR, po boku dalších záchranných služeb v Evropě [8].

Dalším mezníkem v upevnění organizační struktury HS bylo schválení nového statutu s platností od 1. ledna 1975, který byl v roce 1986 nahrazen novým statutem. Od roku 1990 existovalo Sdružení horských služeb ČR, kdy jednotlivé oblasti (Šumava, Krušné hory, Jizerské hory, Krkonoše, Orlické hory, Jeseníky a Beskydy) měly svoji právní subjektivitu [8].

V roce 2001 vzniká jeden právní subjekt – občanské sdružení Horská služba České republiky. Občanské sdružení je financováno převážně z rozpočtu Ministerstva zdravotnictví. V průběhu roku 2004 došlo k dohodě jednotlivých ministerstev, pro které HS vykonává činnost, že nadále bude HS zastřešována Ministerstvem pro místní rozvoj, jako podpora cestovního ruchu. Na základě rozhodnutí vlády dochází k vytvoření obec-

ně prospěšné společnosti – Horská služba ČR, o.p.s., která od 1. ledna 2005 přebírá zodpovědnost za činnost HS v České republice [8].

1.5.4.2 *Současnost Horské služby*

Horská služba ČR při výkonu své služby zejména [8]:

- organizuje a provádí záchranné a pátrací akce v horském terénu;
- poskytuje první pomoc a zajišťuje transport zraněných;
- vytváří podmínky pro bezpečnost návštěvníků hor;
- zajišťuje provoz záchranných a ohlašovacích stanic HS,
- provádí instalaci a údržbu výstražných a informačních zařízení;
- spolupracuje při vydávání a rozšiřování preventivně-bezpečnostních materiálů;
- informuje veřejnost o povětrnostních a sněhových podmínkách na horách a opatřeních HS k zajištění bezpečnosti na horách;
- spolupracuje s orgány veřejné správy, ochrany přírody a životního prostředí a jinými orgány organizacemi;
- sleduje úrazovost a provádí rozbor příčin úrazů na horách, navrhuje a doporučuje opatření k jejímu snížení;
- provádí hlídkovou činnost na hřebenech, sjezdových tratích, pohotovostní službu na stanicích a domech HS, provádí lavinová pozorování;
- připravuje a školí své členy a čekatele;
- spolupracuje s ostatními záchrannými organizacemi doma i v zahraničí.

Se zvýšenou úrovní Horské služby roste i materiální vybavení záchranných stanic i členů HS. Kromě základních pomůcek, jako svozné saně, lyžařská a horolezecká výstroj, oblečení členů a zdravotnický materiál, pronikají do vybavení HS další pomůcky pro záchrannou i preventivní činnost [8].

1.5.5 Česká speleologická společnost

1.5.5.1 Historie České speleologické společnosti

Speleologická záchranná služba České speleologické společnosti (ČSS) byla zřízena v roce 1982 jako dobrovolná specializovaná složka české speleologické společnosti. Její poslání je [3]:

- poskytnout neprodlenou a kvalifikovanou pomoc v případě nehody v jeskyních nebo jiných extrémních podmínkách, na něž je materiálně i odborně připravena;
- spolupracovat při záchranných akcích v případě přírodních katastrof a při stavech ohrožení životů a majetku na základě vyzvání složek Integrovaného záchranného systému České republiky, jehož je součástí.

Působí v ní vybraní zkušení speleologové, kteří procházejí lezeckým a zdravotnickým výcvikem, a jsou schopni v případě potřeby poskytnout kvalifikovanou pomoc. Díky dlouholetým zkušenostem a pravidelnému nácviku velmi dobře ovládají vyproštění zraněného z těžko přístupných podzemních prostor. Tyto zkušenosti předávají členům lezeckých družstev Hasičského záchranného sboru, s nímž ČSS úzce spolupracuje. Speleologická záchranná služba je tvořena 30 členy ve dvou stanicích s působností v oblastech Čechy a Morava [3].

1.5.5.2 Současnost České speleologické společnosti

Česká speleologická společnost je občanských sdružením zájemců o speleologii, krasové i pseudokrasové oblasti a jevy, přirozené a umělé podzemní prostory. Její členové se zabývají objevováním, studiem, dokumentací, průzkumem a výzkumem těchto jevů a prostor, jejich vědeckým výzkumem, ochranou a historickým vyhodnocením. K dalším cílům patří ochrana přírody, shromažďování, uchovávání a využívání získaných poznatků, zveřejňování a popularizace výsledků své práce, rozvoj technického vybavení a prostředků pro speleologii [3].

ČSS je členem Mezinárodní speleologické unie (UIS) a spolupracuje s řadou odborných institucí, státními orgány a občanskými sdruženími, jejichž činnost souvisí

s jejím posláním a činností [3].

ČSS organizuje specializovanou složku pro poskytování pomoci v jeskyních, případně jiných podzemních prostorech – Speleologickou záchrannou službu (SZS). Akčním článkem SZS jsou stanice SZS, které samostatně provádějí zásahy při nehodách v jeskyních, případně v jiných podzemních prostorech. O vzniku a zrušení stanic SZS rozhoduje předsednictvo na návrh náčelníka SZS [3].

Česká speleologická společnost se v současné době skládá z hlavních a vedlejších organizačních jednotek. Hlavní organizační jednotka je základní organizace ČSS, vedlejší je Speleologická záchranná služba ČSS. V současné době má ČSS 63 základních organizací [3].

1.5.6 Česká katolická charita

1.5.6.1 Historie České katolické charity

Svaz charity vznikl 14. března 1922. Vedle řeholních ústavů a dobročinných ústavů ve správě byly členy Svazů i spolky, jejichž posláním (nebo alespoň některé jejich sekce) byla charitativní činnost. Ve farnostech existovaly farní chudinské ústavy a nadace, které podporovaly chudé a staré lidi, a některé tyto nadace zakládaly a provozovaly i ústavy. Svazy zakládaly ve farnostech farní odbory charit pod názvem Ludmila, jejichž cílem bylo sdružovat charitativní katolické spolky i jedince. Ve stanovách byl deklarován vztah k diecéznímu Svazu charity. Koncem třicátých let (kolem roku 1938) jsou přijímány stanovy diecézních (arcidiecézních) Svazů katolické charity v sídlech diecézí jako spolků organizujících humanitární činnost, jejímž základem je charita. Působí v oboru zdravotnickém, v péči o mládež a v dalších sociálních oborech. Jsou též přijímány stanovy místních skupin (farních odborů) Diecézního svazu katolické charity [2].

V době II. světové války byla činnost Svazů značně omezena, hlavně na provoz ústavů. Období 1948 – 1989 je poznamenáno hrubými zásahy do všech svobod, včetně

náboženských, takže i dílo charity bylo tvrdě paralyzováno. V důsledku toho ztratila charita postupně možnost působit v oblasti sociální [2].

Výnosem Ministerstva vnitra ČSR č. j. II/2-260.1.10 je uznána jako dobrovolná organizace Česká katolická charita (ČKCH). Usnesením vlády z 9. prosince 1959 bylo stanoveno, že národní výbory přebírají do své správy od 1. ledna 1960 sociální ústavy, které dosud provozovala Česká katolická charita (105 ústavů). Ponecháno jí bylo pouze 6 ústavů pro umístění katolických církevních osob, čímž sociální činnost charity prakticky mizí [2].

Vláda uložila Ministerstvu školství ČSR, aby ve shodě s Ministerstvem financí ČSR schválilo stanovy České katolické charity, které určí způsob a řízení této organizace a vymezí její činnost na tyto oblasti:

- provádění sociální péče pro církevní osoby (Charitní domovy řeholnic a duchovních);
- výroba a distribuce náboženské literatury pro římskokatolickou církev, výhradní právo výroby, oprav a distribuci devocionálií.

Po roce 1989 nastává obrat i v ČKCH. Začátkem roku 1990 se mění na popud biskupa Antonína Lišky vedení ČKCH v Praze. V květnu 1990 se poprvé setkávají budoucí diecézní pracovníci charity, kteří mají za úkol povzbudit vznik a vývoj farních a oblastních charit. Ty vznikají mnohde právě z Výborů křesťanské pomoci a z aktivistů, kteří posílají balíčky do misií. Doba hledání a tříbení názorů na budoucnost ČKCH je v roce 1991 zavržena vznikem diecézních a arcidiecézních charit s vlastními stanovami a s právní subjektivitou [2].

Podle nových stanov, které jsou v platnosti od 1. prosince 1993, je Česká katolická charita, jako účelové zařízení římskokatolické církve, sdružením diecézních a arcidiecézních charit v České republice. Sekretariát ČKCH zajišťuje servisní činnost pro diecézní a arcidiecézní charity a má nadále pod svou správou Charitní domovy pro duchovní a řeholnice na území České republiky [2].

1.5.6.2 *Současnost České katolické charity*

Nezisková humanitární organizace Sdružení Česká katolická charita je největším nestátním poskytovatelem sociálně zdravotních služeb u nás. Základním principem je pomoc bližním v nouzi bez ohledu na jejich příslušnost k rase, národnosti či náboženství [2].

Hlavní činností charity je pomoc potřebným na území České republiky. Jde zejména o pomoc matkám s dětmi v tísní, lidem bez přístřeší, osobám se zdravotním a mentálním postižením, sociálně slabým rodinám, drogově závislým, opuštěným starým lidem, osobám, které se ocitly v osobní krizi, migrantům a uprchlíkům, vězňům a osobám vracejícím se z výkonu trestu [2].

Charita provozuje poradny, stacionáře, přechodná ubytování, domovy na trvalý pobyt, hospice, apod. a vede projekty na začlenění do společnosti a využití volného času. Významná je i pomoc rodinám, které byly postiženy v letech 1997, 1998, 2002 a 2006 povodněmi. Důležitou součástí charitní práce je rovněž humanitární pomoc do zahraničí. Pracovníci charity se rovněž účastní práce v odborných komisích na ministerstvech zdravotnictví a práce a sociálních věcí. Podílí se rovněž na vzdělávání studentů, pracovníků charity i ostatních neziskových organizací v oblasti sociální, zdravotní a humanitární pomoci [2].

ČKCH nevytváří žádné specializované týmy či jednotky, které by se přímo účastnili záchranných a likvidačních prací. Její zaměstnanci a dobrovolníci jsou vzdělávání a připravováni především na oblast psychosociální pomoci, poskytování materiální humanitární pomoci a v menší míře na vedení evakuačních center.

Zástupcem ČKCH v Jihočeském kraji je Diecézní charita České Budějovice (DCHČB) je významným nestátním poskytovatelem sociálně-zdravotních služeb a je nestátní neziskovou humanitární organizací. Je zřízena katolickou církví. Provozuje terénní a mobilní služby, poradny, stacionáře, přechodná ubytování, domovy na trvalý pobyt apod. [2].

Podstatnou náplní činnosti DCHČB je i pomoc lidem a rodinám, které byly postiženy povodněmi. Součástí práce českobudějovické charity je humanitární pomoc do zahraničí, konkrétně do Běloruska a Bulharska.

Pracovníci charity se také účastní práce v odborných komisích a podílí se na vzdělávání studentů, pracovníků charity i ostatních neziskových organizací v oblasti sociální, zdravotní a humanitární pomoci. DCHČB je členem Sdružení Česká katolická charita [2].

Diecézní charita České Budějovice nabízí pomoc především v oblastech:

- psychosociální pomoci;
- materiální humanitární pomoci;
- finanční pomoci;
- zabezpečení evakuačního centra.

Konkrétní podrobnosti o nabízené pomoci jsou zpracovány v Dohodě o poskytnutí pomoci, která je uzavřena s HZS Jihočeského kraje. V této souvislosti je třeba ještě zmínit, že pracovník DCHČB je krajským koordinátorem psychosociálního intervenčního týmu (PIT) a DCHČB bude tedy zcela určitě významně působit při koordinaci poskytování psychosociální a humanitární pomoci poskytované nestátními neziskovými organizacemi v rámci systému PIT [2].

1.5.7 Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska

1.5.7.1 Historie Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska

V 60. letech minulého století začaly vznikat v jednotlivých městech dobrovolné hasičské sbory, nejprve německé a pouze ve větších městech byly založeny profesionální hasičské sbory. V Praze byl první profesionální sbor založen v roce 1853 a v Brně v roce 1863 [19].

Z podnětu obchodníka Karla Krohna (1846 – 1913) a jeho přátel byl od podzimu roku 1863 utvářen první česky dobrovolný sbor ve Velvarech (okres Kladno), se schvá-

lenými stanovami ze 7. května 1864. Od velvarských hasičů si vyžádala propůjčení stanov další města, aby mohla rovněž založit své sbory. Vydání spolkového zákona v roce 1867 ještě více urychlilo zakládání hasičských spolků. Jejich hlavním posláním bylo zasahování při nebezpečnostech ohně a jiné živelné pohromě, aby byl zachráněn život a majetek občanů. Tohoto účelu dosahovaly pravidelným cvičením s hasičskou výstrojí a tělesnou výchovou [19].

Později se hasičské sbory slučují do žup. Činnost českých hasičských sborů se však neomezovala pouze na hašení požárů a pomoc při povodních. Aktivně se podíleli na poli celkového společenského a národního uvědomení lidu. Svou kulturně osvětovou a vzdělávací činností se staly v mnoha obcích jedinými organizátory českého národního hnutí proti nelítostné germanizaci [19].

Během první světové války došlo ve všech hasičských sborech ke značnému omezení činnosti. Většina členů byla odvedena na frontu nebo k válečným úkolům. Zbylí členové stačili udržovat jen nejnutnější pohotovost a věnovali se samaritánské službě. Po vzniku Československé republiky v roce 1918 se hasičské hnutí rozvíjelo v lepších podmínkách. Hasičské sbory byly po roce 1918 organizovány obdobně v župách a zemských jednotách [19].

Zásadní změny do života hasičů vneslo vládní nařízení ze dne 18. prosince 1941 ve věcech požární ochrany. Tímto se stal veškerý majetek sborů majetkem obcí. Hasiči se stali při výkonu funkce orgány statní samosprávy. Bylo provedeno rozdělení hasičů do čtyř kategorií: z povolání, dobrovolní, povinní a závodní [19].

Dosavadní sbory dobrovolných hasičů se v roce 1950 rozdělily na dvě složky. Poměrně malá část se stala členy požárních sborů, jehož členy jmenoval národní výbor a vedle nich vznikly místní jednoty Československého svazu hasičstva. Místní jednoty byly organizovány podle zásad demokratického centralismu, požární sbory byly řízeny velitelsky. Byla zřízena Okresní velitelství požární ochrany. V roce 1953 byl změněn název dobrovolné organizace na Československý svaz požární ochrany. Od té doby byl zaveden pro členy, ale i pracovníky pracující v požární ochraně, název „požárník“ [19].

Pro fungování požární ochrany se musel novelizovat v roce 1991 zákon č. 133/85 Sb., který již reaguje na změnu politických a společenských poměrů. Zde dochází ke změně názvu profesionálních hasičů na Hasičský záchranný sbor. Polistopadové změny v naší společnosti samozřejmě zasáhly i dobrovolné hasiče. Především se vrátili k některým ideálům a myšlenkám, které za doby našich předchůdců platily a staré hasiče spojovaly. Proto i u Svazu požární ochrany dochází ke změnám. Svaz požární ochrany musel reagovat na nové právní předpisy a to i tím, že musel změnit svoji strukturu na občanské sdružení. Prvním takovým krokem bylo přejmenování organizace a to na Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska (SH ČMS) a to jako občanské sdružení podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, které působí na úseku požární ochrany ve smyslu zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně. SH ČMS je pokračovatelem organizací hasičstva, které dříve působily na území Čech, Moravy a Slezska a právním nástupcem Svazu požární ochrany ČSFR na území České republiky [19].

Současně se vznikem SH ČMS vznikají dvě další hasičské organizace a to Česká hasičská jednota a Moravská hasičská jednota, kam začalo vstupovat nespokojené hasičstvo a to proto, že tyto organizace vznikly nově, a jejichž stanovy a především činnost minulost zaručovaly větší volnost. Postupem času se však ukázalo, že i tyto organizace jsou závislé na lidech a jejich práci, a proto tento přechod nebyl tak masový, jak se předpokládalo a obě organizace mají celkem malé členství [19].

1.5.7.2 Současnost Sdružení hasičů Čech Moravy a Slezska

Jak již bylo zmíněno Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska je pokračovatelem organizací hasičstva, které dříve působily na území Čech, Moravy a Slezska a právním nástupcem Svazu požární ochrany ČSFR na území České republiky. Jako sdružení vzniklo dne 9. dubna 1991 registrací podle zákona č. 83/1990 o sdružování občanů, jako projev vůle tisíců hasičů v souladu s právem svobodně se sdružovat. Cílem činnosti SH ČMS je spolupůsobit při vytváření podmínek k účinné ochraně života a zdraví občanů a majetku před požáry a při poskytování pomoci při živelních pohromách a jiných událostech, při nichž je v nebezpečí život, zdraví nebo majetek [19].

K plnění cíle své činnosti SH ČMS zejména má a dále vytváří svou členskou základnu a vnitřní organizaci (orgány a organizační jednotky), své věcné (materiální, technické a finanční) zabezpečení, spolupracuje, zpravidla na základě smluv s obcemi a orgány státní správy, působícími na úseku požární ochrany, s veřejností a s právníky a fyzickými osobami. SH ČMS uhrazuje náklady své činnosti (věcné zabezpečení) ze svých příjmů, které jsou zejména tvořeny členskými příspěvky a výdělečnou činností, včetně podnikatelské a obchodní. Za tímto účelem je sdružení též zakladatelem obchodních společností, společníkem nebo akcionářem [19].

Sdružení dále provádí preventivně-výchovnou činnost mezi občany a mládeží, při likvidaci požárů a jiných mimořádných událostí, při nichž sdružení, jeho orgány, organizační jednotky a členové, zejména spolu s prostředky, které používají, mohou přispět k záchraně života, zdraví nebo majetku. Za tímto účelem se zvláště podílí na odborné přípravě členů, velitelů, strojníků a dalších specialistů jednotek požární ochrany, na ustavování jednotek, provádí údržbu, opravy technických prostředků a objektů požární ochrany včetně vodních zdrojů, při působení na mládež, na její výchovu k dodržování zásad požární bezpečnosti a na jejím získávání pro aktivní členství i práci, při organizování vzdělávacích, kulturních, sportovních a jiných akcí pro své členy i pro další občany, včetně ubytovacích a stravovacích činností, jakož i ediční a publikační činnosti a dokumentaci historie požární ochrany a hasičstva a při plnění úkolů ochrany obyvatelstva. Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska v zájmu plnění cíle své činnosti spolupracuje s jinými občanskými sdruženími, zejména působícími na úseku požární ochrany nebo které se tohoto úseku svou činností dotýkají; to platí též ve vztahu k jiným právníkům nebo fyzickým osobám, zvláště těm, které působí na úseku požární ochrany nebo které se svou činností tohoto úseku dotýkají a se zahraničními, zejména hasičskými organizacemi [19].

Hlavním zdrojem financování SH ČMS jsou členské příspěvky, které členové sdružení odvádějí na okresní sdružení hasičů. Významným příjmem jsou též dotace ze státního rozpočtu. Hlavní dotace jsou od Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstva vnitra. Tyto příjmy jsou však účelově vázané, ale velmi přispívají na aktivity členů, jako jsou soutěže, dětské tábory, vzdělávání členů, historii atd. V součas-

né době se sdružení snaží získat další granty a to z programů Evropské unie, Ministerstva informatiky a Ministerstva kultury. Dalším příjmem jsou pro sdružení, ale i nižší články, jako jsou Krajská sdružení hasičů, příjmy ve formě dotací od Krajských úřadů [19].

1.5.8 ADRA

1.5.8.1 Historie sdružení ADRA

ADRA - Adventist Development and Relief Agency (Adventistická agentura pro pomoc a rozvoj) je mezinárodní humanitární organizace poskytující pomoc lidem v nouzi. Byla založena ve Spojených státech amerických před více jak padesáti lety. V roce 1997 jí byl od Ekonomické a sociální rady OSN udělen statut vrchního poradce [18].

V České republice na základě vyzvání vedení Církve adventistů sedmého dne založil Rudolf Reitz v roce 1992 nadaci ADRA. Inspiraci pro vznik nadace hledal v zahraničí. S narůstajícím počtem realizovaných programů a s potřebou reagovat na legislativní změny bylo v roce 1994 zaregistrováno i Občanské sdružení ADRA. ADRA ČR se tak zařadila po bok šestnácti poboček ADRA, které dary nejenom přijímají, ale i poskytují.

Název organizace vystihuje dvě oblasti působení: pomoc a rozvoj, přičemž na obě je kladen stejný důraz. Nejprve je poskytována nezbytná pomoc a poté se realizují rozvojové programy. ADRA pomáhá jak při mimořádných událostech (živelné pohromy, válečné konflikty apod.), tak při realizaci dlouhodobých rozvojových projektů (podpora vzdělání, zaměstnanosti atd.) [18].

1.5.8.2 Současnost sdružení ADRA

V České republice tedy začala ADRA působit v roce 1992, a to nejprve jako nadace, jejímž úkolem bylo přerozdělovat finanční pomoc. Pracovníci ADRY postupem času rozšířili své pole působnosti a začali sami realizovat programy různé pomocné

programy. S nárůstem pracovní agendy a v reakci na legislativní změny bylo v roce 1994 založeno občanské sdružení ADRA. Jeho úkolem je poskytovat humanitární, sociální a rozvojovou pomoc nejen doma, ale i v zahraničí. ADRA dnes patří mezi tři největší humanitární organizace v České republice [18].

ADRA pomáhá jak při mimořádných událostech (živelné pohromy, válečné konflikty apod.), tak při realizaci dlouhodobých rozvojových projektů (podpora vzdělání, zaměstnanosti atd.). Jejím základním posláním je pomoci lidem v nouzi tak, aby byli schopni převzít kontrolu nad svými vlastními životy, a mohli co nejlépe využívat ty zdroje, které mají k dispozici. ADRA v České republice usiluje o zvyšování úrovně života a zdraví obyvatel v České republice, rozvojových zemích a všech lidí, kteří její pomoc potřebují. A to bez rozdílu rasy, pohlaví, vyznání nebo náboženského přesvědčení.

ADRA ČR pracuje v Bangladéši, Barmě, Bosně a Hercegovině, Číně, Bulharsku, Indii, Indonésii, Kambodži, Keni, Libanonu, Moldavsku, Mongolsku, Nepálu, Pákistánu, Rusku, Řecku, Srbsku, Srí Lance, Thajsku, Vietnamu, USA, Uzbekistánu a Zambii [18].

V České republice vede vzdělávací programy Projekt (určen pracovníkům neziskových organizací), jehož cílem je zvýšit informovanost dětí a mládeže o problematice rozvojových zemí a rozvojové spolupráce. ADRA spravuje rovněž několik dobrovolnických center, dva azylové domy, psychosociální intervenční tým a každoročně uděluje cenu Michala Velíška určenou těm, kdo nezištně poskytují pomoc občanům nacházejícím se v přímém ohrožení [18].

ADRA působí v České republice ve dvou subjektech [18]:

- nadace ADRA;
- občanské sdružení ADRA.

V roce 1997 jí byl od ekonomické a sociální rady OSN udělen statut vrchního poradce.

1.6 Psychosociální intervenční týmy

Protože se v rámci psychosociálních intervenčních týmů (PIT) angažují také neziskové organizace působící na území Jihočeského kraje, zmiňuji v této kapitole několik základních informací k jejich práci a fungování. Psychosociální intervenční týmy jsou mezioborové, mezi-denominační týmy složené z osob s rozdílnými možnostmi a schopnostmi reagovat na komplex materiálních, duševních a duchovních potřeb obětí vzniklých následkem mimořádných událostí i individuálních neštěstí, stejně tak i na následky terorismu [16].

Psychosociální pomoc znamená, vedle Integrovaného záchranného systému, důležitou složku pomoci při mimořádných událostech. Důležité je, že psychosociální pomoc navíc pokračuje i ve fázi obnovy a jak v krátkodobém, tak dlouhodobém horizontu po mimořádné události reaguje na potřeby občanské společnosti až po úroveň podpory ve vzájemné svépomoci mezi příbuznými a sousedy. Tento systém může být tedy v rámci Jihočeského kraje přínosem [16].

S prohlubujícím se poznáním, že cíle psychosociálních týmů v České republice se blíží cílům krizové intervence, nikoli cílům Integrovaného záchranného systému, název změnila na dnešní psychosociální intervenční tým, tedy PIT. V současné době existuje psychosociální intervenční tým složený z absolventů tří po sobě jdoucích ročních výcviků. První výcvik byl zaměřen hlavně na duchovní pomoc. Do druhého a třetího výcviku přibyli sociální pracovníci, psychologové, pracovníci neziskových organizací a církevních subjektů. Členové týmu se podílejí na poskytování psychosociální pomoci ve spolupráci s ostatními subjekty v jejich regionu. Nedílnou součástí jejich činnosti je předávání obětí neštěstí do návazné péče [16].

V současné době probíhá také výcvik tzv. PIT speciál. Jedná se o výcvik lektorů, kteří budou v budoucnu školit členy PIT IV. PIT IV, který bude zaměřen na výcvik lokálních koordinátorů, kteří v případě neštěstí reagují, sestavují tým a poskytují psychosociální pomoc obětem neštěstí [16].

PIT speciál se skládá přibližně z 25 lidí z řad členů PIT, psychologů HZS a lidí z různých oborů. Celý tým je členěn tak, aby kraj, ve kterém PIT působí, měl svého

lokálního koordinátora. Lokální koordinátor v případě neštěstí reaguje, sestavuje tým a poskytuje psychosociální pomoc obětem neštěstí [16].

V některých regionech se daří rozvíjet spolupráci s krajskými psychology Hasičského záchranného sboru. V tomto případě je scénář reakce takový, že psycholog HZS povolaný k neštěstí velitelem zásahu, informuje a povolává místního koordinátora PIT, který sestaví tým a dostavují se na místo zásahu. Na základě typu neštěstí, prostředí a potřeb pokračuje tým v další činnosti. Spolupracuje s místní komunitou, s novináři, vytváří pomoc podle potřeb a v neposlední řadě informuje zbytek celého týmu, který se z právě probíhajícího scénáře pomoci učí [16].

Základní činností PIT týmů je především [16]:

- poskytování a vyhledávání informací, pomoc při prosazování zájmů obětí;
- vyhledávání a odkazování do navazujících služeb, podpora truchlení;
- práce s obcí, osvěta pro místní síť, vzpomínkové akce;
- poradenství, aktivizace, podpora při plánování a rozhodování.

Psychosociální intervenční týmy jsou díky svému složení schopny poskytovat jak pomoc přímou, tak koordinační a supervizní. Jejich hlavním posláním je tvorba návrhů pomoci, které odpovídají situaci regionu, typu události a v čase se vyvíjejícím potřebám různých skupin obětí. Úspěch mohou mít tehdy, daří-li se jim komunikace s místními poskytovateli péče a představiteli obce [1].

1.7 Integrovaný záchranný systém

Rostoucí počet každodenních negativních událostí a přírodních a technogenních katastrof, složitost jejich likvidace a stále se zvyšující technická náročnost při jejich likvidaci daly podnět počátkem devadesátých let k úvahám o novém přístupu k jejich rychlému a efektivnímu řešení. Obecně se docházelo k závěru, že je nutné ještě více prohloubit systém spolupráce mezi jednotlivými organizacemi, resp. jejich složkami,

které se podílejí na záchranných a likvidačních pracích při vzniku různých druhů mimořádných událostí [13].

Integrovaným záchranným systémem je koordinovaný postup složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací. Záchrannými pracemi se rozumí činnosti k odvrácení nebo omezení bezprostředního ohrožení života, zdraví, majetku nebo životního prostředí. Likvidačními pracemi jsou činnosti vedoucí k odstranění následků způsobených mimořádnou událostí [28].

Jednotlivé složky Integrovaného záchranného systému musí být schopny profesionálně reagovat v součinnosti s dalšími subjekty a účinně zasáhnout v případě vzniku mimořádné události či krizové situace způsobené teroristickými útoky, živelními a ekologickými pohromami, průmyslovými haváriemi, nehodami a dalším nebezpečím, které ohrožuje životy, zdraví, majetek, životní prostředí, vnitřní bezpečnost či veřejný pořádek [28].

Odpovědnost za Integrovaný záchranný systém a ochranu obyvatelstva je svěřena Ministerstvu vnitra. Problematika Integrovaného záchranného systému je v České republice řešena zákonem č. 239/2000 Sb., o Integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb. zákon o Integrovaném záchranném systému vstoupil v platnost 1. ledna 2001. Tento zákon vymezuje Integrovaný záchranný systém, stanoví složky Integrovaného záchranného systému a jejich působnost, pokud tak nestanoví zvláštní právní předpis, působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků, práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na mimořádné události a při záchranných a likvidačních pracích a při ochraně obyvatelstva před a po dobu vyhlášení stavu nebezpečí, nouzového stavu, stavu ohrožení státu a válečného stavu (základní pojmy viz Příloha 4) [28].

Dále je problematika Integrovaného záchranného systému řešena vyhláškou Ministerstva vnitra č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení Integrovaného systému, ve znění vyhlášky č. 429/2003 Sb. a vyhláškou Ministerstva vnitra č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva, která upřesňuje postup při zřizování zařízení civilní ochrany, způsob informování právnických a fyzic-

kých osob, způsob provádění evakuace a ukrytí, požadavky na územní plán a stavební dokumentaci u staveb [26, 27].

Základními složkami Integrovaného záchranného systému jsou [26, 27]:

- Hasičský záchranný sbor České republiky;
- jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany;
- Zdravotnická záchranná služba;
- Policie České republiky.

Základní složky Integrovaného záchranného systému zajišťují nepřetržitou pohotovost pro příjem ohlášení vzniku mimořádné události, její vyhodnocení a neodkladný zásah v místě mimořádné události. Za tímto účelem rozmísťují své síly a prostředky po celém území České republiky. Ačkoli je Policie ČR jednou ze základních složek IZS, neprovádí, vzhledem ke svému hlavnímu poslání, záchranné a likvidační práce. Jejím hlavním úkolem je zejména zajištění veřejného pořádku a bezpečnosti dopravy k podpoře provádění záchranných a likvidačních prací. Podle § 42b, odst. 3 zákona o policii je možné na podporu záchranných akcí popřípadě vzniku živelních pohrom a katastrof, velkých dopravních nehod a průmyslových havárií využívat zejména zásahové jednotky služby pořádkové policie, které jsou součástí útvaru s územní vymezenou působností. Dále se na přímé provádění záchranných prací ze složek Policie ČR účastní zejména letecká služba a potápěčské a kynologické složky [26, 27].

Ostatními složkami Integrovaného záchranného systému jsou:

- vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil;
- ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory;
- ostatní záchranné sbory;
- orgány ochrany veřejného zdraví;
- havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby;

- zařízení civilní ochrany;
- neziskové organizace a sdružení občanské, která lze využít k záchranným a likvidačním pracím.

Ostatní složky Integrovaného záchranného systému poskytují při záchranných a likvidačních pracích plánovanou pomoc na vyžádání (tj. na předem písemně dohodnutý způsob poskytnutí první pomoci) [26, 27].

Integrovaný záchranný systém není institucí, nýbrž systém s nástroji spolupráce (vč. modelových postupů součinnosti – typovými činnostmi) a koordinace složek, orgánů státní správy a samosprávy, fyzických a právnických osob při společném provádění záchranných likvidačních prací a součástí systému pro zajištění vnitřní bezpečnosti státu [13].

Obrázek 6 – Složky IZS v akci

1.7.1 Hasičský záchranný sbor České republiky

Hasičský záchranný sbor (HZS) České republiky byl zřízen na základě zákona č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů a jeho základním posláním je chránit životy a zdraví obyvatel a majetek před požáry a poskytovat účinnou pomoc při mimořádných událostech. HZS ČR plní úkoly

v rozsahu a za podmínek stanovených souvisejícími právními předpisy, zejména zákonem o IZS, zákonem č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění zákona č. 320/2002 Sb., a zákonem č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů. Je oprávněn uzavírat jménem České republiky s určenými subjekty dohody upravující bližší podmínky a způsob vzájemné spolupráce [14].

HZS ČR je tvořen Generálním ředitelstvím HZS ČR (GŘ HZS ČR), které je součástí Ministerstva vnitra a hasičskými záchrannými sbory krajů. Součástí GŘ HZS ČR je ústřední operační a informační středisko a součástí hasičského záchranného sboru kraje (HZS kraje) krajské operační a informační středisko. GŘ HZS ČR řídí vzdělávací, technická a účelová zařízení HZS ČR. K pevným organizačním strukturám GŘ HZS ČR, které přímo souvisí s činností Integrovaného záchranného systému, patří oddělení IZS v rámci odboru IZS a výkonu služby a oddělení operačního a informačního střediska v rámci odboru operačního řízení [14].

Oddělení IZS plní především tyto úkoly [14]:

- stanovuje zásady pro společnou činnost jednotek požární ochrany a složek IZS při mimořádných událostech v rámci strategického a taktického řízení záchranných a likvidačních prací v IZS;
- zpracovává taktiku jednotek požární ochrany pro hašení požárů a záchranné práce, organizuje a řídí výkon služby příslušníků HZS ČR v operačním řízení a v jednotkách požární ochrany;
- koordinuje a vytváří podmínky pro zapojení složek IZS při záchranných a likvidačních pracích, vyhodnocuje jejich společnou činnost na republikové úrovni;
- připravuje celorepubliková a mezinárodní cvičení složek IZS, spolupracuje na programech odborné přípravy vedoucích složek IZS;
- zpracovává návrhy na materiální a finanční zabezpečení koordinace složek IZS;
- organizuje a kontroluje výkon služby v operačním řízení jednotek požární ochrany;

- sleduje a vyhodnocuje dokumentaci o zásazích jednotek požární ochrany a v IZS.

Oddělení operačního a informačního střediska plní zejména tyto úkoly [22]:

- zabezpečuje výkon služby v operačním středisku;
- zpracovává a zabezpečuje systém součinnosti operačních a informačních středisek HZS ČR a operačních středisek složek IZS;
- koordinuje tvorbu metodik a dokumentace činnosti operačních a informačních středisek HZS ČR a operačních středisek IZS a usměrňuje odbornou přípravu pracovníků operačních a informačních středisek;
- přijímá a vyhodnocuje zprávy o požárech a mimořádných událostech a zajišťuje vyrozumění určených vedoucích pracovníků ředitelství, zabezpečuje v případě potřeby vyrozumívání základních a ostatních složek IZS a vyrozumění státních orgánů podle dokumentace IZS a vedoucích pracovníků ministerstva;
- povolává stanovené síly a prostředky jednotek požární ochrany a složek IZS, právnických a fyzických osob ve prospěch záchranných prací a hašení požárů a zajišťuje ústřední koordinaci záchranných prací;
- poskytuje informační podporu nasazeným jednotkám požární ochrany a složkám IZS, orgánům krizového řízení, územním orgánům státní správy a samosprávy a operačním a informačním střediskům HZS krajů včetně informací o krizových stavech;
- plní úkoly kontaktního místa při žádostech o zapojení České republiky do mezinárodních záchranných operací a při poskytování humanitární pomoci do zahraničí;
- zabezpečuje úkoly spojené s aktivací pracovníků ředitelství při řešení MU;
- zabezpečuje tok informací informační podporu pro činnost ředitelství;
- vede přehled o funkčnosti varovacího systému obyvatel a ve stanovených případech spouští varovací systém na území státu nebo jeho části;
- plní funkci kontaktního místa České republiky pro Euroatlantické koordinační středisko

disko pro katastrofy a další zahraniční instituce pro monitorování mimořádných událostí.

1.7.2 Zdravotnická záchranná služba

Zdravotnická záchranná služba (ZZS) je tvořena čtrnácti územními středisky ZZS pokrývající území všech krajů a hl. m. Prahy. Jejich součástí jsou okresní střediska ZZS. Zřizovateli územních středisek ZZS jsou kraje a hl. m. Praha. Organizační struktura ZZS není jednotná, její řízení není centralizované a na rozdíl od ostatních základních složek IZS neexistuje samostatný zákon o její činnosti. ZZS nepředstavuje autonomní systém a při naplňování své funkce vychází především ze zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu ve smyslu pozdějších předpisů a vyhlášky Ministerstva zdravotnictví č. 434/1992 Sb., o zdravotnické záchranné službě ve znění pozdějších předpisů. Funkce Ministerstva zdravotnictví vůči ZZS je pouze metodická [14].

Posláním ZZS je poskytování odborné neodkladně přednemocniční péče od okamžiku vyrozumění až po předání postiženého do nemocniční péče a základním principem činnosti je provedení maxima možných dostupných lékařských výkonů na místě nehody a před hospitalizací. Pro tyto účely je vytvořena síť zařízení a pracovišť ZZS, jejichž výkonnými prvky jsou výjezdové skupiny dislokované obvykle na svých výjezdových stanovištích. Výjezdové skupiny se dělí na tři kategorie [14]:

- rychlá lékařská pomoc – zdravotnický tým je veden lékařem;
- rychlá zdravotnická pomoc – neodkladná péče bez přítomnosti lékaře;
- doprava raněných a nemocných v podmínkách neodkladné péče – zdravotnický tým ovládá zásady tzv. zajištěného transportu.

Systém ZZS je organizován tak, aby jeho kterýkoli prvek mohl poskytnout pomoc přímo na místě do 15 minut od přijetí oznámení. Tísňové číslo 155 je v každém kraji směřováno do příslušného územního střediska, které má úplný přehled o pohybu všech výjezdových skupin v kraji, a to pak rozhodne, které okresní středisko zabezpečí výjezd do místa události [14].

Většina územních středisek ZZS je provozovatelem Letecké záchranné služby. Letecká záchranná služba poskytuje odbornou lékařskou pomoc ve stejném rozsahu jako výjezdová skupina ZZS [14].

1.7.3 Policie České republiky

Policie ČR (PČR) byla jako ozbrojený bezpečnostní sbor České republiky zřízena zákonem č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Její postavení v současné době upravuje zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. Policie slouží veřejnosti. Jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku veřejného pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, přímo použitelnými předpisy Evropských společenství nebo mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu. PČR při plnění svých úkolů spolupracuje s mezinárodními organizacemi a policejními institucemi a s bezpečnostními sbory jiných států [14].

Ze zákona příslušníci PČR chrání bezpečnost osob a majetku, spolupůsobí při zajišťování veřejného pořádku, a byl-li porušen, činí opatření k jeho obnovení, odhalují trestné činy a zjišťují jejich pachatele, dohlíží na bezpečnost a plynulost silničního provozu a spolupůsobí při jeho řízení, odhalují přestupky, zajišťují pohotovostní ochranu jaderných zařízení, která určí vláda ČR, a podílí se na fyzické ochraně jaderného materiálu při jeho přepravě [14].

Policie rovněž plní úkoly státní správy i úkoly při zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku, které jí ukládají příslušné orgány obcí v obou případech, pokud tak stanoví zvláštní zákon nebo zvláštní předpisy [14].

PČR je podřízena Ministerstvu vnitra a řídí ji Policejní prezidium v čele s policejním prezidentem, který odpovídá za činnost policie ministrovi vnitra [14].

Organizačně tvoří PČR [14]:

- policejní prezidium ČR;
- útvary PČR s působností na celém území ČR;

- útvary PČR s územně vymezenou působností.

Mezi některá opatření a oprávnění PČR patří [14]:

- oprávnění zakázat vstup na určitá místa;
- oprávnění otevřít byt nebo jiný uzavřený prostor;
- dohled nad bezpečností a plynulostí silničního provozu;
- poskytování informací.

V rámci systému IZS provádí PČR při mimořádných událostech především následující činnosti [14]:

- uzavírání zájmových prostorů a regulaci vstupu a opuštění těchto prostor osobami;
- regulaci dopravy v prostoru mimořádné události;
- šetření okolností vzniku mimořádné situace k objasnění příčin jejich vzniku;
- plnění úkolů, souvisejících s identifikací zemřelých;
- řešení ochrany movitého a nemovitého majetku a eventuální eliminaci kriminální činnosti při vzniku mimořádné situace;
- plnění dalších úkolů podle pokynu velitele zásahu nebo řídicí složky IZS.

1.8 Krajský úřad

Krajský úřad v samostatné působnosti pečuje ve svém územním obvodu v souladu s místními předpoklady a s místními zvyklostmi o komplexní rozvoj svého území a o potřeby svých občanů, zejména o vytváření podmínek pro rozvoj sociální péče, o uspokojování potřeby ochrany a rozvoje zdravých životních podmínek, dopravy a spojů, potřeby informací, výchovy a vzdělávání, celkového kulturního rozvoje a ochrany veřejného pořádku. K plnění tohoto základního úkolu zpracovává dlouhodobé rozvojové dokumenty [10].

Jednou z oblastí, kterou se zabývá Krajský úřad, je krizové řízení. Krizové řízení je zaměřeno na realizaci a požadavky ke zpracování dokumentace připravenosti na řešení krizových situací. Krizová připravenost v sobě vedle havarijní připravenosti zahrnuje i plnění úkolů na úseku ochrany veřejného pořádku a bezpečnosti (patří sem např. i hrozba terorismu), dále eliminace negativních dopadů ekonomických rizik (např. surovinové krize, nedostatek potravin, pitné vody, ropy a ropných produktů) včetně ohrožení finančních a devizových trhů, řešení epidemií spojených s ohrožením zdraví obyvatel, nákazy hospodářských zvířat apod. V těchto oblastech se prolínají působnosti mnoha dalších resort [12].

Oddělení krizového řízení je v organizační struktuře Krajského úřadu Jihočeského kraje zařazeno v odboru Kancelář hejtmána a je vyčleněno k zajištění připravenosti na řešení mimořádných událostí a krizových situací [12].

2 CÍL PRÁCE A HYPOTÉZY

Cílem předkládané diplomové práce bylo:

- analyzovat činnosti, možnosti a využití neziskových organizací působících v Jihočeském kraji, převážně v okrese České Budějovice;
- zjistit jejich připravenost na případné řešení mimořádných událostí;
- vyhodnotit vzájemnou komunikaci neziskových organizací, s orgány krizového řízení,
- poukázat na případné nedostatky v koordinaci se složkami Integrovaného záchranného systému.

Hypotézy diplomové práce byly formulovány:

- většina neziskových organizací má vymezené specifikum pomoci při řešení mimořádných událostí a krizových stavů;
- jejich postavení, využití a komunikace v rámci složek Integrovaného záchranného systému je naprosto dostačující.

3 METODIKA

Pro získání informací a dat jsem zvolil metodu kvalitativního výzkumu, pomocí dotazníku. Ke spolupráci jsem oslovil zástupce neziskových organizací na území okresu České Budějovice, složky Integrovaného záchranného systému a Krajského úřadu v Českých Budějovicích.

Dotazník jsem vypracoval ve dvojím provedení. První dotazník byl určen pro neziskové organizace (Příloha 2), druhý pro složky Integrovaného záchranného systému a Krajský úřad v Českých Budějovicích (Příloha 3). Otázky v dotazníku jsem formuloval tak, aby získané informace mohly být použity k vytvoření si vlastního názoru v dané problematice. Na základě uskutečněného výzkumu pomocí dotazníků bude potvrzena či vyvrácena základní hypotéza týkající se dané problematiky.

Pro získání informací k problematice neziskových organizací jsem použil odborné knihy, které se zabývají činností neziskových organizací v dnešní době. Poukazují na některé jejich nedostatky a uvádí změny v jejich činnosti, tak aby mohly být neziskové organizace úspěšné.

K popisu a činnosti složek Integrovaného záchranného systému jsem použil zákonné normy České republiky a odbornou literaturu na dané téma.

Podstatnou částí k získání informací na dané téma byla osobní diskuze s jednotlivými představiteli neziskových organizací, složek Integrovaného záchranného systému a Krajského úřadu v Českých Budějovicích.

Nemalou měrou mi byly nápomocny brožury, publikace a propagační materiály jednotlivých neziskových organizací, a v neposlední řadě internetové odkazy.

4 VÝSLEDKY

4.1 Neziskové organizace

Otázka č. 1: Jaké jsou podle Vás možnosti a využití Vaší neziskové organizace při řešení mimořádné události?

Možnosti a využití neziskových organizací při řešení mimořádných událostí je závislé na jejich vymezených činnostech a schopnostech. I když členové některých neziskových organizací jsou vyškoleni a materiálně zabezpečeni tak, že by v případě mimořádné události mohli zasahovat v akutní fázi společně se složkami IZS, z důvodu nemožnosti včasného přesunu k ohnisku mimořádné události a k vzájemné nekoordinovanosti nelze tyto síly a prostředky využít (mimo Horské služby). Převážná část neziskových organizací je schopna pomoci v následné fázi a to především v oblasti poradenství, psychické pomoci, humanitární pomoci, organizaci dobrovolníků, nouzového ubytování atd.

Český červený kříž uvedl možnosti využití v níže uvedených bodech:

- zajištění nouzového ubytování – asistence na evakuačních centrech, včetně schopnosti zřízovat a vést vlastní evakuační centra;
- systém nouzového ubytování – kompletní souprava materiálu pro zajištění nouzového ubytování, plánovaně pro 300 osob, (současný stav pro 200 osob);
- psychosociální pomoc postiženému obyvatelstvu;
- spolupráce při výstavbě a následném provozování Materiálních základů humanitární pomoci Armády ČR;
- sběr a distribuce humanitární pomoci;
- koordinace činnosti neziskových organizací při poskytování humanitární pomoci na území Jihočeského kraje;
- organizace činnosti dobrovolníků.

Členové Vodní záchranné služby jsou dobrovolníci vyškoleni ve speciální záchranné technice na vodních plochách, zdravotních, potápěčských, ovládání plavidel, výškových pracích, meteorologických a dalších dovednostech. Jsou vybíráni podle fyzických a morálních předpokladů. Materiálově a odborně jsou připraveni k profesionálnímu řešení jakékoliv krizové situace. Kynologové svazu záchranných brigád se zabývají převážně odbornou vyhledávací činností. V pátrání po pohřešovaných či zavalených osobách spolupracují převážně se složkami Integrovaného záchranného systému. Horská služba ČR je specializovanou výběrovou záchrannářskou organizací, která působí ve vymezeném horském terénu v těchto horách: Šumava, Krušné hory, Jizerské hory, Krkonoše, Orlické hory, Jeseníky a Beskydy. Vymezený horský terén je pevně stanoven a je součástí příloh všech smluv a dohod uzavřených s IZS. Horská služba používá veškerou dostupnou techniku v rámci dislokace Horské služby (těžká terénní vozidla, transportní vozidla, terénní čtyřkolky a sněžné skútry). Zároveň disponuje leteckými záchrannými, psůvody, horolezci, lavinovými preventivy. Dle uzavřených dohod může Horská služba na vyžádání složek IZS, provádět svoji činnost i mimo vymezené území (účast na povodních, dopravních nehodách, vyhledávání osob v terénu a v sutinách).

Česká speleologická společnost je připravena zasáhnout v případě záchrannářských pracích v podzemí. K dispozici má veškeré mapové podklady podzemí na území Jihočeského kraje a je připravena poskytnout součinnost při nehodách v podzemí. Česká katolická charita pomáhá převážně v oblasti humanitární pomoci. Diecézní charita v Českých Budějovicích pomáhá jak v zahraničí (Bulharsko, Rumunsko, Bělorusko, Zimbabwe a Kongo), tak v České republice. V okrese České Budějovice je schopna poskytnout evakuační centrum pro postižené lidi (Veselí nad Lužnicí – Dům pro seniory). Dále se jedná o poradenskou činnost, informuje lidi o možnostech, kde získat finanční prostředky na zmírnění následků katastrofy, která je zasáhla. Poskytuje psychosociální pomoc, kdy přímo pracovníci charity navštěvují občany v terénu postižené pohromou či katastrofou a finanční dary pro zmírnění dopadů mimořádně události.

Členové Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska jsou ve většině případů členy Jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí (zřizuje obec dle zákona č. 133/85 o požární ochraně). Sbory dobrovolných hasičů jsou dnes využívány při mnoha mimořádných

událostech, a to především požáry povodně, vítr, sněhové kalamity atd. ADRA provádí v tzv. akutní fázi monitoring situace a pomoc při evakuaci osob. Dále je schopna podílet se při výstavbě protipovodňových bariér. V následné fázi je schopna zajistit především:

- informační centrum – kontaktní linka a koordinace činností;
- dobrovolnické centrum – zázemí pro práci dobrovolníků;
- psychosociální tým;
- zjištění škod na majetku postižených obydlí;
- organizace a rozvoz humanitární pomoci;
- manuální pomoc;
- odborné poradenství po povodních;
- střednědobé působení v oblasti (několik měsíců).

Otázka č. 2: Jakým způsobem je financována Vaše nezisková organizace (státní rozpočet, dotace, sponzoři atd.)?

Většina neziskových organizací (Český červený kříž, Vodní záchranná služba ČČK, Svaz záchranných brigád kynologů ČR, Horská služba, Česká katolická charita, Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, ADRA) je financována ze státního rozpočtu České republiky.

Z dotací kraje jsou financovány Český červený kříž, Vodní záchranná služba ČČK, Horská služba, Česká katolická charita, Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska.

Sponzorské dary ke svému financování využívá Český červený kříž, Vodní záchranná služba ČČK, Svaz záchranných brigád kynologů ČR, Horská služba, Česká katolická charita, Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska a sdružení ADRA.

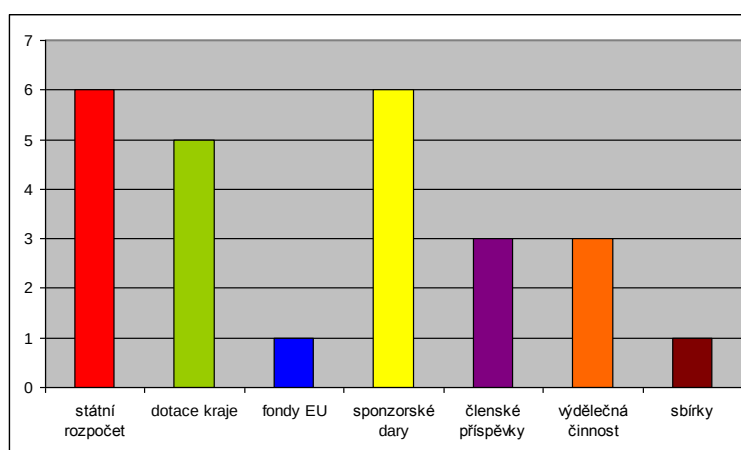
Členské příspěvky jsou podstatnou částí rozpočtu pro Českou speleologickou společnost a Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska.

Finanční prostředky z vlastní výdělečné činnosti využívá Český červený kříž, Vodní záchranná služba ČČK a Česká speleologická společnost.

Nemalou měrou v rozpočtu České katolické charity jsou finanční prostředky získané formou sbírek.

Finanční prostředky z fondů Evropské unie se daří získávat Českému červenému kříži. V grafu 1 je přehledně uvedeno financování neziskových organizací působících v okrese České Budějovice.

Graf 1 – Financování neziskových organizací.

Otázka č. 3: Jak je zapojena Vaše nezisková organizace do IZS, můžete uvést zkušenosti při řešení mimořádných událostí?

Neziskové organizace jsou do činnosti IZS zapojeny jako ostatní složky. „Dohodu o poskytování plánované pomoci na vyžádání“ s Hasičským záchranným sborem Jihočeského kraje mají uzavřeny: Český červený kříž, na jejímž základě jsou zapojeny i všechny další Oblastní spolky ČČK, Vodní záchranná služba, Svaz záchranných brigád kynologů ČR, Horská služba a Česká speleologická společnost.

Součástí Psychosociálních intervenčních týmů, které lze využít v druhosledové pomoci jsou členové České katolické charity zastoupené Diecézní charitou v Českých Budějovicích a sdružení ADRA.

Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska zapojeno v rámci Integrovaného záchranného systému není.

Uvedené neziskové organizace mají nejvíce zkušeností při rozsáhlých povodních v České republice v letech 2002, 2006 a 2009. Dále zkušenosti získali při evakuaci osob při orkánu Kyrill a Emma, vyhledávání pohřešovaných osob, při dopravních nehodách, úrazech v lesnictví, zemědělství, stavebnictví a v rámci turistiky. Česká speleologická společnost zkušenosti s mimořádnými událostmi neuvádí, neboť dosud v podzemí žádné neřešili.

Otázka č. 4: Můžete uvést příklady pomoci Vaší neziskové organizace při řešení mimořádných událostí (povodně, migrační vlny apod.)?

Téměř všechny neziskové organizace již mají určité zkušenosti při řešení mimořádných událostí. Jedná se převážně o činnost při povodních v České republice.

Český červený kříž při povodních v roce 2002, 2006 a 2009 zajišťoval nouzové ubytování pro evakuované osoby. Členové ČČK pracovali na evakuačních centrech. Český červený kříž zajišťoval humanitární pomoc a jeho členové pracovali v postižených oblastech v rámci Psychosociálních intervenčních týmů.

Členové Svazu záchranných brigád kynologů ČR se zúčastnili pomoci při povodních a hledání pohřešovaných osob v regionu.

Letečtí záchranáři Horské služby se podíleli při povodních v České republice na evakuaci osob z postižených oblastí, poskytovali technickou pomoc při orkánech Kyrill a Emma.

Česká katolická charita při povodních v roce 2002 vytvořila tým 12 lidí – asistentů, kteří byli rozděleni přímo do zasažených oblastí, kde pomáhali postiženým občanům zmírnit následky katastrofy.

Členové Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska se zúčastnili záchranných prací při vlakovém neštěstí ve Studénce, kde mezi prvními byli právě dobrovolní hasiči, dále při požáru Veletržního paláce v Praze a při povodních v letech 2002, 2006 a 2009.

Sdružení ADRA se v rámci tuzemských projektů podílela na zmírnění následků při povodních v letech 2002, 2006 a 2009. Jednalo se hlavně o pomoc při vyhledávání

postižených obydlí, zhodnocení rozsahu škod, zařazení klientů do příslušného programu pomoci a následnou realizaci této pomoci. ADRA dále realizovala program pomoci, který zahrnoval tzv. balíček povodňové pomoci. Dobrovolníci pomáhali klientům s vyřizováním žádostí a prováděli místní šetření. Klientům bylo poskytováno bezplatné měření vlhkosti, pomoc při odstranění omítek a sociální pomoc.

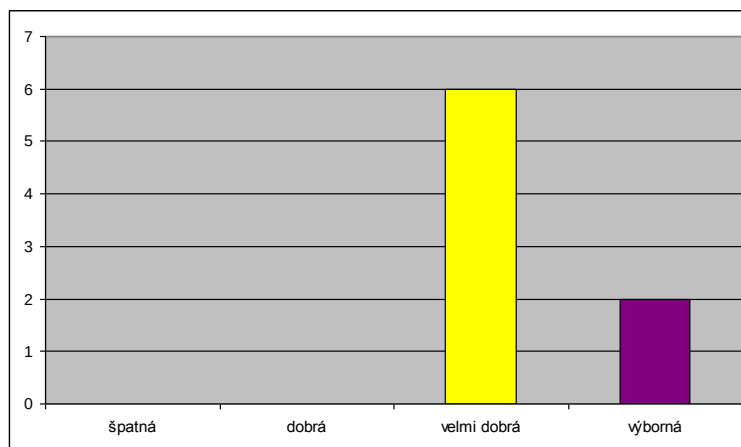
Vodní záchranná služba ČČK nebyla doposud při mimořádných událostech využita. Česká speleologická společnost neuvedla žádné příklady pomoci při mimořádných událostech.

Otázka č. 5: Jak podle Vás probíhá komunikace mezi Vaší neziskovou organizací, složkami IZS a Krajským úřadem v Českých Budějovicích?

Převážná část uvedených neziskových organizací hodnotí komunikaci se složkami Integrovaného záchranného systému a Krajským úřadem v Českých Budějovicích převážně jako velmi dobrou (Horská služba, Česká speleologická společnost, ADRA, Svazu záchranných brigád kynologů ČR, Česká katolická charita, Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska) a ve 2 případech jako výbornou (Český červený kříž, Vodní záchranná služba ČČK).

Hodnocení komunikace mezi neziskovými organizacemi, IZS a Krajským úřadem v Českých Budějovicích je zobrazeno v grafu 2.

Graf 2 – Komunikace mezi neziskovými organizacemi, IZS a Krajským úřadem.

Otázka č. 6: Co by se podle Vás mělo změnit v problematice neziskových organizací ve vztahu ke státním orgánům a složkám IZS?

Každá oslovená nezisková organizace uvádí určité změny ve vztahu ke složkám Integrovaného záchranného systému a orgánům státní správy zastoupeným Krajským úřadem.

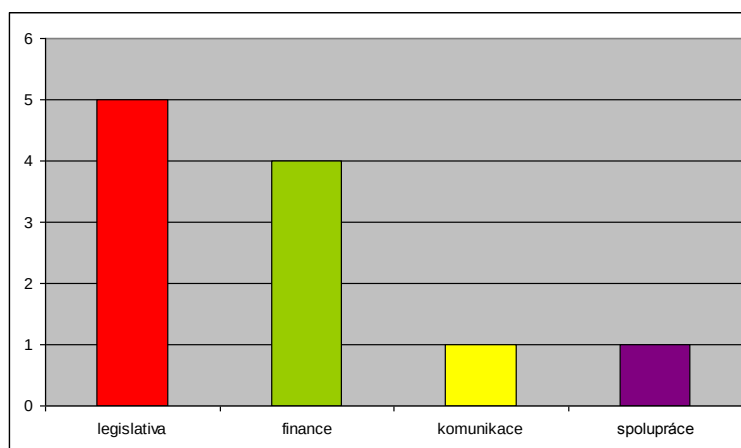
Český červený kříž, Horská služba, Svaz záchranných brigád kynologů ČR, Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, Vodní záchranná služba ČČK uvádí jako největší problém legislativu České republiky.

Horská služba, Česká katolická charita, Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska a sdružení ADRA uvádí jako největší problém nedostatek finančních prostředků pro činnost organizace.

Sdružení ADRA zastává názor, že by se měla zlepšit vzájemná komunikace mezi neziskovými organizacemi a státními orgány. Vodní záchranná služba ČČK navrhuje zlepšení vzájemné spolupráce mezi neziskovými organizacemi a státními orgány. Česká speleologická společnost na uvedenou otázku neodpověděla.

Navrhované změny v problematice nestátních neziskových organizací jsou patrné z grafu 3.

Graf 3 – Navrhované změny v problematice neziskových organizací.

Otázka č. 7: Spolupracuje Vaše organizace s ostatními neziskovými organizacemi?

V tabulce 1 je uvedena vzájemná spolupráce neziskových organizací v okrese České Budějovice.

Tabulka 1 – Vzájemná spolupráce neziskových organizací.

vzájemná spolupráce NNO v okrese České Budějovice								
	ČČK	VZS ČČK	HS	ČSS	ČKCH	SHČMS	ADRA	Kynologové
ČČK					ANO		ANO	
VZS ČČK	ANO							ANO
HS						ANO		
ČSS								
ČKCH	ANO						ANO	
SHČMS			ANO					
ADRA	ANO				ANO			
Kynologové								

Z tabulky 1 vyplývá, že Český červený kříž spolupracuje nejvíce s Českou katolickou charitou a sdružením ADRA. Vodní záchranná služba ČČK spolupracuje se Sva- zem záchranných brigád kynologů ČR. Horská služba spolupracuje se Sdružením hasičů Čech, Moravy a Slezska. Česká speleologická společnost neuvedla spolupráci s ani jed- nou neziskovou organizací.

4.2 Základní složky Integrovaného záchranného systému a Krajský úřad v Českých Budějovicích

Otázka č. 1: S jakými neziskovými organizacemi spolupracuje Vaše organizace?

V tabulce 2 je uvedena vzájemná spolupráce jednotlivých základních složek Integrovaného záchranného systému a Krajského úřadu v Českých Budějovicích s neziskovými organizacemi v okrese České Budějovice.

Tabulka 2 – Spolupráce neziskových organizací, IZS a Krajského úřadu.

	spolupráce mezi složkami IZS a NNO							
	ČČK	VZS	HS	ČSS	SHČMS	Kynologové	ČKCH	ADRA
HSZ	ANO	ANO					ANO	
ZZS	ANO	ANO						
PČR		ANO	ANO			ANO		
Krajský úřad	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO

Otázka č. 2: Jaká je podle Vás spolupráce s neziskovými organizacemi při řešení mimořádných událostí?

Neziskové organizace, tak jak v současné době pracují, z hlediska jejich materiálního vybavení a v neposlední řadě počtu vyškolených odborníků – záchranářů, nemohou plnit požadavky v akutní fázi pomoci jako složky IZS.

Neziskové organizace z pohledu základních složek IZS lze využít:

- jako druhosledovou pomoc obyvatelstvu;
- jejich dlouhodobou činnost při odstraňování následků mimořádné události;
- na úseku prevence (školení, semináře, společná cvičení);
- z dlouhodobého hlediska – při povodních, vlakových neštěstích atd.;
- při pátrání po pohřešovaných osobách.

Jihočeský kraj spolupracuje při řešení mimořádných událostí především s neziskovými organizacemi, které lze řadit mezi ostatní složky IZS. Jsou to především:

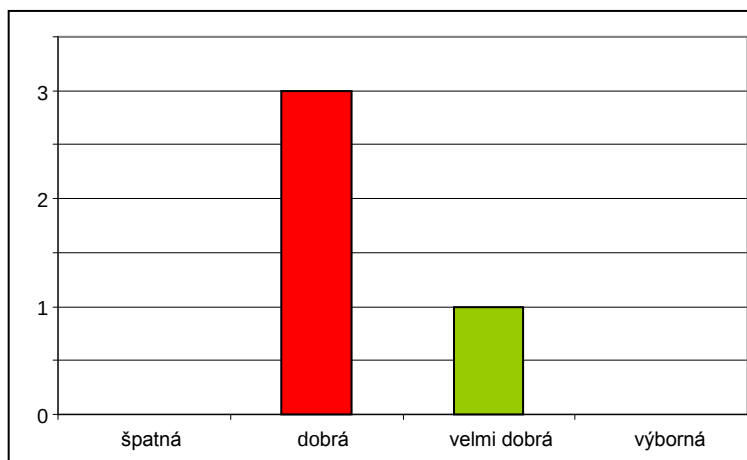
- krajské Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska se sídlem v Českých Budějovicích;
- oblastní spolek Českého červeného kříže České Budějovice;
- místní skupiny Vodní záchranné služby ČČK – Český Krumlov, České Budějovice a Soběslav;
- Jihočeská záchranná brigáda kynologů České Budějovice;
- Horská služba ČR, o.p.s., stanice horské služby Kramolín a Zadov;
- ADRA České Budějovice;
- Katolická charita – diecézní charita České Budějovice.

Jihočeský kraj finančně podporuje a dále bude podporovat tyto organizace poskytováním neinvestiční dotace na podporu činnosti na smluvním základě. Dotace je přednostně určena na zlepšení materiálního vybavení příjemce příspěvku, např. nákup spojovacích, technických, záchranných a ochranných prostředků, opravu stávající techniky a nákup materiálu, dále na vzdělávací činnosti – pořádání specializačních kurzů k výcviku připravenosti.

Otázka č. 3: Jaká je podle Vás komunikace Vaší organizace s neziskovými organizacemi v rámci regionu?

V grafu 4 je znázorněno vyhodnocení komunikace z pohledu základních složek IZS a Krajského úřadu v Českých Budějovicích s neziskovými organizacemi v okrese České Budějovice. Jako dobrou označují komunikaci s neziskovými organizacemi základní složky IZS, jako velmi dobrou považuje komunikaci Krajský úřad.

Graf 4 – Komunikace mezi neziskovými organizacemi, IZS a Krajským úřadem.

Otázka č. 4: Myslíte si, že neziskové organizace mohou být více zapojeny do problematiky krizového řízení, případně se mohou aktivněji podílet při řešení mimořádných událostí?

Neziskové organizace, by mohly být více zapojeny při řešení mimořádných událostí, ale bylo by třeba upravit legislativu, a hlavně by museli záchranáři držet 24 hodinovou pohotovost z důvodu rychlé akceschopnosti. Vzhledem k současné ekonomické situaci jednotlivých neziskových organizací a České republiky jsou tato opatření nereálná.

Z pohledu Krajského úřadu lze využít nestátní neziskové organizace především při řešení mimořádných událostí, kdy je svolán krizový štáb kraje nebo jeho stálá pracovní skupina, a kdy lze jeho cestou využít uvedené organizace zejména pro druhosledové činnosti při pomoci postiženému obyvatelstvu.

Z pohledu HZS neziskové organizace již zapojeny jsou. Řeší především následky mimořádných událostí, angažovat se rovněž mohou v preventivní činnosti.

Zdravotnická záchranná služba poskytuje a organizuje hlavně akutní medicínu, tzn. rámcově v minutách provádí zdravotnickou pomoc. Pokud se bude jednat o dlouhodobější mimořádnou událost, tak v každém případě budou neziskové organizace přizvány ke spolupráci a to především ČČK.

Z hlediska Policie České republiky by mohly být neziskové organizace více zapojeny při řešení mimořádných událostí, ale pravděpodobně by muselo dojít ke změně v legislativě. Například ČČK a jeho pobočky jsou schopny provádět terénní humanitární nebo psychosociální pomoc postiženému obyvatelstvu přímo v místech postižení mimořádnou událostí, což bylo prakticky ověřeno při letošních povodních na přelomu června a července 2009.

Otázka č. 5: Můžete uvést příklady vzájemné spolupráce s neziskovými organizacemi v rámci regionu?

V okrese České Budějovice je vzájemná spolupráce mezi neziskovými organizacemi a orgány státní správy na dobré úrovni. Většina neziskových organizací působících v regionu spolupracuje s určitou složkou IZS a to jak na úseku prevence, odborných seminářů, tak při společných taktických cvičeních. Základní složky Integrovaného systému a Krajský úřad jednoznačně dávají na první místo vzájemnou spolupráci při povodních jak v jihočeském regionu, tak v celé České republice. Dále jsou pravidelná školení pro pracovníky IZS, společná taktická cvičení.

Otázka č. 6: Co by podle Vás prospělo k případné lepší komunikaci mezi Vaší organizací a neziskovými organizacemi v regionu?

Hasičský záchranný sbor Jihočeského kraje a Policie České republiky preferuje především osobní kontakty s jednotlivými zástupci neziskových organizací v rámci regionu.

Policie České republiky navrhuje větší zastoupení neziskových organizací při taktických cvičeních.

Z pohledu Krajského úřadu Jihočeského kraje, je vzájemná komunikace mezi složkami IZS a neziskovými organizacemi na dobré úrovni. Na zlepšování vzájemné komunikace se pracuje permanentně. V současném období se finalizuje dohoda o spolupráci Jihočeského kraje a účastníků Panelu nestátních neziskových organizací při pří-

pravě na mimořádné události a krizové situace a při jejich řešení (Příloha 1). Součástí smlouvy jsou i pravidla vzájemné komunikace.

Zdravotnická záchranná služba na tuto otázku neodpověděla.

Otázka č. 7: Pokud organizujete nebo se zúčastňujete cvičení v rámci IZS, oslovujete také k účasti neziskové organizace, případně jaké?

Orgány státní správy prostřednictvím složek IZS organizují taktická a modelová cvičení k nácviku společného postupu při řešení ochrany obyvatelstva a při řešení mimořádných událostí. V budoucnu by bylo vhodné, aby se těchto společných cvičení zúčastňovalo více zástupců neziskových organizací alespoň v rolích pozorovatelů, pokud nemají možnosti materiální či technické, aby se mohli přímo zapojit do nácviku záchranných prací.

Hasičský záchranný sbor Jihočeského kraje organizuje cvičení IZS a zve k účasti především členy Oblastního spolku ČČK v Českých Budějovicích a Vodní záchranné služby ČČK.

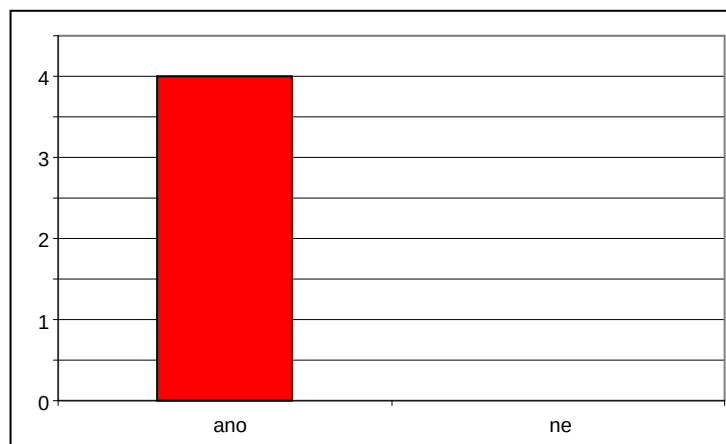
Policie České republiky organizuje taktická cvičení a zve k účasti mimo složek IZS, členy Oblastního spolku ČČK v Českých Budějovicích, Jihočeské záchranné brigády kynologů a Horské služby.

Krajský úřad organizuje za pomoci složek IZS společná cvičení. Na rozdíl od Zdravotnické záchranné služby, která taktická společná cvičení neorganizuje.

Otázka č. 8: Je ze strany Vaší organizace zájem o spolupráci při řešení mimořádných událostí s neziskovými organizacemi?

V grafu 5 je znázorněn zájem o spolupráci základních složek IZS Krajského úřadu s neziskovými organizacemi v regionu. Z grafu jednoznačně vyplývá, že ze strany základních složek Integrovaného záchranného systému a Krajského úřadu v Českých Budějovicích je zájem o spolupráci s neziskovými organizacemi v okrese České Budějovice.

Graf 5 – Zájem o spolupráci neziskových organizací, IZS a Krajského úřadu.

5 DISKUZE

Na základě výsledků kvalitativního výzkumu a dále při osobních pohovorech se zastupiteli jak neziskových organizací, složek IZS a Krajského úřadu Jihočeského kraje jsem došel k názoru, že při řešení mimořádných událostí má každý svou nezastupitelnou roli.

Je třeba vidět každodenní práci profesionálních záchranářů, jejich zdokonalování se, brát v úvahu, že nasazují své vlastní životy, aby pomohli jiným. Je pravdou, že jsou za to placeni, ale většina těchto lidí dává ze sebe něco navíc ve smyslu pomoci nad rámec svých povinností. Ze své vlastní zkušenosti to mohu potvrdit, neboť jsem určitý čas strávil v záchranných složkách.

Velmi si vážím lidí v neziskových organizacích, kteří berou pomoc lidem jako poslání. Mnohdy vykonávají tuto činnost po skončení svých pracovních povinností. Management neziskových organizací neustále „bojuje“ o získání finančních nebo materiálních prostředků pro svoji činnost jak ze strany státu, tak sponzorů. Aby nezisková organizace byla úspěšná, musí mít ve svých řadách velice schopné lidi nejen v oblasti managementu, ale i při samotném zásahu v místě neštěstí. V České republice je evidováno velké množství neziskových organizací, ale jen některé jsou schopny udržet svou činnost v tuzemsku i případně v zahraničí. Bohužel jsou i takové neziskové organizace, které zneužívají své postavení a získané finanční prostředky slouží k vlastnímu obohacování, což je pro mě osobně nepřijatelné. Naštěstí je takových organizací velmi zřídka.

Vážím si lidí ve státní správě, na Krajských úřadech, kteří se snaží všestranně podporovat složky IZS a neziskové organizace. Neustále hledají možnosti zlepšení spolupráce a lepší vzájemné komunikace při řešení mimořádných událostí. Grantovou politikou podporují projekty neziskových organizací. Snaží se, aby vybavení záchranných složek odpovídalo současné světové úrovni.

Jedním ze základních problémů neziskových organizací je jejich duplicita. Lze ji označit jako duplicitu osob. Aktivní jedinec s chutí pomáhat a poskytnout svou pomoc všude, kde je to možné se angažuje ve více různých organizacích, kde se stává členem jednotek, které by měli v případě mimořádných událostí poskytovat pomoc. Výsledkem

takové přehnané aktivity je, že jedna osoba je registrována ve více záchranných jednotkách. Potom každá tato organizace vykazuje takovou osobu jako poskytnutelnou sílu. V případě, že bude vyžadována pomoc v jednom časovém úseku od více organizací zároveň, budou tito lidé na určitých místech chybět.

V pořadí druhou je duplicita různých smluv o spolupráci či dohod o součinnosti, které jsou již plně v odpovědnosti neziskových organizací. Většina NNO mají uzavřených více dohod o poskytnutí pomoci, ale při vzniku mimořádné události jsou schopny plnit závazky pouze z jedné dohody.

Výrazným problémem u nestátní neziskové organizace je časový úsek, do kterého je schopna poskytnout deklarovanou pomoc. V některých případech se jedná řádově až o několik hodin, což je zásadní problém. Stálo by za zvážení, zda v případě vyhlášení krizového stavu by byly některé NNO schopny poskytnout pomoc do 30 minut po obdržení výzvy. Tato skutečnost by měla být zakotveno v dohodě o spolupráci.

V České republice existuje spousta záchranných organizací, ve většině případů jsou to odštěpené skupiny lidí od velkých NO, jako jsou ADRA, ČČK, Česká katolická charita apod., které mají ambice pracovat na jiných principech, jedná se tzv. „systém jednoho šéfa“, který se v podstatě stará o fungování celé skupiny. Na počátku se jedná o plné nasazení a odhodlání, dojde k zajištění grantu a finančního obnosu. Později se ale skupina lidí dostane k tzv. „úzkému bodu zlomu“, který nejsou schopni překročit, protože nemají odpovídající profesionální zázemí. V neziskových organizacích musí být rozděleny kompetence a činnost na více osob, pokud možno kvalifikovaných odborníků, tak aby mohla spolehlivě a efektivně fungovat.

V určité části společnosti přetrvává názor, že dobrovolník vykonává pomoc dobrovolně, a neměl by mu z toho plynout zisk, což je samozřejmě pravda, ale neměl by na svoji dobrovolnost doplácet. Je na zvážení, zda by nebylo dobré, aby někteří pracovníci neziskových organizací (psychosociální týmy, záchranná družstva ČČK) mohli uplatňovat podobné výhody jako příslušníci dislokovaných jednotek požární ochrany zařazené v plošném pokrytí, které mají ze zákona č. 239/2000 nárok na určité refundace (možnost náhradního volna, možnost zákroku v pracovní době atd.).

V případě vyhlášení krizového stavu je úloha představitelů místní samosprávy výrazná. Proto je důležité, aby byli jednoduchou a účinnou formou seznámeni s pomocí, kterou neziskové organizace nabízejí, a byli schopni si ji v případě potřeby vyžádat.

V případech rozsáhlých mimořádných událostí a krizových situací se zvedá velká vlna solidarity s postiženými a neziskové organizace, mají velkou snahu jim pomoci. Od nabídek materiální, humanitární až po finanční pomoc, se snaží tuto uplatnit a poskytovat tam, kde je třeba. Chybí však kvalitní informace, kam je třeba určitý druh pomoci směřovat. Informace jsou získávány ve většině případů z hromadných sdělovacích prostředků nebo kamarádů, kolegů, či známých, kteří se právě v postižené lokalitě pohybují. Dle mého názoru by bylo přínosem zřídit informační webové stránky, na které bude možno jednoduchou a přehlednou formou vkládat nabídky pomoci ze strany nestátních neziskových organizací, a dále vkládat také aktuální poptávku po pomoci ze strany zasažených obcí. Webové stránky by měli být v kompetenci Krajských úřadů. Jednalo by se o určitou informační podporu.

Pracovníci neziskových organizací se připravují na plnění úkolů ve specifických oblastech. Tuto specifickou pomoc také nabízejí a v případě potřeby poskytují. Pokud má nezisková organizace uzavřenou smlouvu o spolupráci, je logické, že daná organizace bude pomoc poskytovat v rámci IZS. V tomto systému platí určitá pravidla a nezisková organizace má svou jasnou pozici. Problémem ovšem je, že většina pracovníků těchto organizací, kteří by tuto pomoc měli poskytovat, nemá jasnou představu o tom, jak vlastně celý systém, kterého jsou nepochybně součástí, funguje. Tyto pracovníky je třeba vzdělávat ohledně systému a jasně jim vymezit jejich pozici. Pro tento účel by státní orgány se složkami IZS měli organizovat odborné semináře, školení a taktická cvičení.

Jsem přesvědčen o tom, že čím dál více bude potřeba společných taktických cvičení, které budou mít za úkol zjistit opravdovou akceschopnost nabízené pomoci, a součinnosti se složkami IZS a státní správy. V modelových situacích bychom se měli co nejvíce přiblížit k možným rizikům mimořádným událostem.

Základní složky IZS, to je rychlá a profesionální záchrana života, zdraví a ma-

jetku. Lidské a technické zdroje jsou neustále v pohotovosti, ale z podstaty svého poslání se nemohou dlouhodobě věnovat zasaženým mimořádnou událostí. Zasaženými jsou vnímány většinou pouze přímé oběti mimořádné události. Zde však mají prostor neziskové organizace, které mohou do pomoci zahrnout i nepřímé zasažené, využívat místní komunitu a její sílu, plánovat podporu s ohledem na čas.

Zastávám názor, aby mohla dobře probíhat komunikace a spolupráce mezi nestátními neziskovými organizacemi a složkami IZS a státní správou, bude potřeba překonat možné předsudky, které mohou někde existovat. Budovat partnerské vztahy, podpořit odvahu k novým zkušenostem a stále rozšiřovat okruh spolupráce, která není nastavená.

Velmi jsem přivítal návrh dohody o spolupráci Jihočeského kraje a účastníků Panelu nestátních neziskových organizací při přípravě na mimořádné události a krizové situace a při jejich řešení. Hlavním koordinátorem neziskových dobrovolnických organizací bude podle rozhodnutí krajských radních Oblastní spolek Českého červeného kříže České Budějovice. Jedná se o doplňkovou činnost základních složek IZS, ve které jsou dalšími účastníky právě vznikající dohody mezi Jihočeským krajem a neziskovými organizacemi Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska Jihočeského kraje, Občanské sdružení ADRA a Diecézní charita České Budějovice. Přínosem bude, že pomoc při evakuaci obyvatelstva, poskytování první pomoci, pečovatelské služby, při poskytování nouzového ubytování, stravování a ostatních opatření nouzového přežití, pomoci psychologické, sociální nebo duchovní bude řídit právě jeden koordinátor.

Z výsledků jasně vyplývá, že každá nezisková organizace má z hlediska svého zaměření omezené možnosti k případné pomoci při mimořádných událostech. Rozdíl je také v tom, že některé neziskové organizace nejsou ve společnosti tak známé, jako třeba Český červený kříž, ADRA, Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska.

Zapojení většiny neziskových organizací při řešení mimořádných událostí v rámci IZS je jednoznačně na základě dohod o poskytování plánované pomoci.

Pokud se některé neziskové organizace podílely na řešení mimořádných událostí, tak se jednalo převážně o povodně v Jihočeském kraji v letech 2002, 2006 a 2009.

Neziskové organizace uvedené v diplomové práci hodnotí komunikaci s IZS a Krajským úřadem v Českých Budějovicích jako velmi dobrou, až výbornou. Z tohoto tvrzení je vidět, že zájem vedoucích pracovníků neziskových organizací o vzájemnou spolupráci je dostačující.

Pro případné větší využití neziskových organizací při řešení mimořádných událostí by zástupci neziskových organizací z regionu navrhovali v první řadě změny v legislativě, ve financování, vzájemné komunikaci a spolupráci (neziskové organizace by chtěly být více zapojeny v rámci IZS).

Některé neziskové organizace vzájemně spolupracují, ale z hlediska pomoci základním složkám IZS při řešení mimořádných událostí by bylo přínosné, aby všechny neziskové organizace, byly zapojeny do spolupráce v rámci regionu, minimálně „o sobě věděli“.

V oblasti financování je patrné, že pro většinu neziskových organizací tvoří základ hospodaření státní rozpočet. To potvrzuje názor, že finanční řízení v neziskových organizacích není systémově vyřešeno v souvislosti s nedostatkem ekonomů a finančních manažerů v neziskovém sektoru. Nedostatečná úroveň fundraisingu a malý počet finančních zdrojů je pro neziskové organizace problémem. Málo neziskových organizací také dokáže čerpat prostředky ze strukturálních fondů Evropské unie.

Některé neziskové organizace mají špatně definovanou řídicí strukturu a nedostatečně vymezené kompetence a povinnosti řídicích orgánů. Neziskové organizace si v některých případech „najmou“ pracovníky k podání žádosti pro určitý grant a již se nepodaří tyto pracovníky v organizaci dále udržet. Pracovníci jsou zaměstnáváni pouze na dobu trvání konkrétního projektu.

V některých regionech jsou neziskové organizace označovány veřejnou správou za partnery, spolupracovníky, v praxi se však nejedná o rovnocenný vztah.

Jednotlivé základní složky IZS spolupracují s určitými neziskovými organizacemi převážně při pořádání školení, seminářů apod. Dle mého názoru by se v budoucnu měla zlepšit spolupráce při pořádání taktických cvičení IZS ve smyslu většího zastou-

pení regionálních neziskových organizací (nejméně v postavení pozorovatelů).

Z hlediska možností a využití neziskových organizací řadí základní složky IZS a Krajský úřad jednoznačně neziskové organizace do tzv. “druhosledové pomoci“. S tímto tvrzením naprosto souhlasím, neboť neziskové organizace za současného stavu právního, ekonomického, odborného atd. nemohou plnit úkoly jako základní složky Integrovaného záchranného systému.

Představitelé základních složek IZS a Krajského úřadu hodnotí komunikaci s představiteli neziskových organizací v regionu jako velmi dobrou, ve většině případů postavenou na osobních vztazích. Zájem o spolupráci s neziskovými organizacemi je velký. Jde jen o to, nadále spolupráci a vzájemnou komunikaci prohlubovat, častěji se setkávat při pracovních jednání, vzájemně se informovat o nových trendech v oblasti ochrany obyvatelstva a při společných taktických cvičení.

Na závěr diskuze bych rád upozornil na konferenci s názvem „Víme o sobě“, která se bude konat 30. listopadu 2010, a která bude zaměřena na spolupráci nestátních neziskových organizací a státní správy v souvislosti s mimořádnými událostmi. Konference je pořádána Jihočeským krajem, prostřednictvím Hasičského záchranného sboru Jihočeského kraje.

6 ZÁVĚR

Cílem mé diplomové práce bylo analyzovat činnosti, možnosti a využití neziskových organizací v Jihočeském kraji při řešení mimořádných událostí, zjistit jejich připravenost k řešení mimořádných událostí, vyhodnotit vzájemnou komunikaci s orgány krizového řízení a koordinaci se základními složkami IZS a poukázat na případné nedostatky. Na základě provedeného kvalitativního výzkumu byl tento cíl splněn.

V době současné ekonomické krize je obdivuhodné, že neziskové organizace jsou schopny zajistit finanční prostředky k tomu, aby mohli vykonávat svou činnost danou svým posláním. Z pohledu státní správy, složek IZS musím konstatovat, že zajistit kvalitní nepřetržitou pohotovost lidských zdrojů a techniky v době tzv. „šetření“ je mnohdy nadlidský výkon.

Hypotéza, že neziskové organizace mají vymezené specifikum pomoci, a že jejich postavení, využití a komunikace v rámci složek IZS je naprosto dostačující, se potvrdila.

Na úplný závěr bych chtěl podotknout, že tato práce by měla sloužit jako pomocná příručka pro širokou veřejnost, kde jsou shrnuty informace za účelem větší informovanosti obyvatel o této problematice.

7 LITERATURA

1. Baštecká, B. a kol.: Terénní krizová připravenost. Grada, Praha 2005, 291 s., ISBN 80-247-0708-X.
2. Česká katolická charita. [online], [cit. 2010-01-06]. Dostupné z: <http://www.charitacb.cz>.
3. Česká speleologická společnost. [online], [cit. 2010-01-06]. Dostupné z: <http://www.speleo.cz>.
4. Český červený kříž. [online], [cit. 2009-11-16]. Dostupné z: <http://www.cckcb.cz>.
5. Dohoda o plánované pomoci na vyžádání mezi Hasičským záchranným sborem Jihočeského kraje se sídlem v Českých Budějovicích a Místní skupinou Vodní záchranné služby Českého červeného kříže pro Jihočeský kraj (ze dne 5. 12. 2005), Česká republika Hasičský záchranný sbor Jihočeského kraje, České Budějovice 2005, 7 s.
6. Dohoda o spolupráci Jihočeského kraje a účastníků Panelu nestátních neziskových organizací při přípravě na mimořádné události a krizové situace a při jejich řešení, Česká republika – Jihočeský krajský úřad, České Budějovice 2010, 6 s.
7. Havarijní plán Jihočeského kraje, Jihočeský krajský úřad, České Budějovice 2009.
8. Horská služba ČR. [online], [cit. 2009-12-28]. Dostupné z: <http://www.hscr.cz>.
9. Informační centrum neziskových organizací, o.p.s., Zpráva o stavu neziskového sektoru v České republice. [online], [cit. 2010-03-25]. Dostupné z: <http://www.bumbarisparis.org/odkaz/informacni-centrum-neziskovych-organizaci>.
10. Krajský úřad Jihočeského kraje. [online], [cit. 2010-03-25]. Dostupné z: www.kraj-jihocesky.cz.
11. Kratochvílová, D.: Ochrana obyvatelstva. Sdružení požárního a bezpečnostního

- inženýrství, Ostrava 2005, 140 s., ISBN 80-86634-10-1.
12. Krizové řízení. [online], [cit. 2010-03-25]. Dostupné z: www.kraj-jihocesky.cz.
 13. Linhart, P.: Některé otázky ochrany obyvatelstva. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, České Budějovice 2006, 86 s., ISBN 80-7040-854-5.
 14. Navrátil, L.: Ochrana obyvatelstva. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, České Budějovice 2006: 57 s., ISBN 80-7040-794-8.
 15. Procházka, Z.: Humanitární pomoc v České republice. MV-GŘ HZS ČR, Praha 2006, 53 s., ISBN 80-86640-53-1.
 16. Psychosociální intervenční týmy. [online], [cit. 2010-02-18]. Dostupné z: <http://pit-cr.info>.
 17. Růžicková, R.: Neziskové organizace. Anag, Praha 2009, 236 s., ISBN 978-80-7263-538-2.
 18. Sdružení ADRA. [online], [cit. 2010-02-16]. Dostupné z: <http://www.adra.cz>.
 19. Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska. [online], [cit. 2010-01-06]. Dostupné z: <http://www.dh.cz>.
 20. Svaz záchranných brigád kynologů ČR. [online], [cit. 2009-12-12]. Dostupné z: <http://www.jihocesti.zachranari.cz>.
 21. Šedivý, M., Medlíková, O.: Úspěšná nezisková organizace. Grada, Praha 2009, 154 s., ISBN 978-80-247-2707-3..
 22. Šenovský, M., Adamec, V., Hanuška, Z.: Integrovaný záchranný systém. 1. vyd. Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, Ostrava 2005, 157 s., ISBN 80-86634-55-8.
 23. Štorek, J., Albert, R.: Humanitární jednotky Českého červeného kříže, Úřad Českého červeného kříže, Praha 2003, 32 s. ISBN 64-5684-325-4.

24. Tošner, J., Sozanská, O.: Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích. Portál Praha 2006, 149 s., ISBN 80-7367-178-6.
25. Vodní záchranná služba ČČK. [online], [cit. 2009-11-17]. Dostupné z: <http://www.zachranari.com>.
26. Vyhláška MV č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení Integrovaného záchranného systému.
27. Vyhláška MV č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva.
28. Zákon č. 239/2000 Sb., o Integrovaném záchranném systému a o změně některých předpisů.

8 KLÍČOVÁ SLOVA

nezisková organizace

komunikace

Integrovaný záchranný systém

krajský úřad

mimořádná událost

9 SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

IZS	Integrovaný záchranný systém
ZZS	Zdravotnická záchranná služba
HZS	Hasičský záchranný sbor
PČR	Policie České republiky
ČR	Česká republika
NNO	Nestátní nezisková organizace
NO	Nezisková organizace
Jčk	Jihočeský kraj
ČČK	Český červený kříž
ČSČK	Československý červený kříž
OS ČČK	Oblastní spolek Českého červeného kříže
VZS ČČK	Vodní záchranná služba Českého červeného kříže
MS ČČK	Místní skupina Českého červeného kříže
SZBK	Svaz záchranných brigád kynologů
JZBK	Jihočeská záchranná brigáda kynologů
JPJ	Jihočeská pohotovostní jednotka
HS	Horská služba
ČSS	Česká speleologická společnost
SZS	Speleologická záchranná služba
ČKCH	Česká katolická charita
DCH ČB	Diecézní charita České Budějovice
SH ČMS	Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska
PO	Požární ochrana
PIT	Psychosociální intervenční tým
ČŘ HZS	Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru
MU	Mimořádná událost

10 PŘÍLOHY

Příloha 1 – Dohoda o spolupráci Jihočeského kraje a účastníku Panelu nestátních neziskových organizací při přípravě na mimořádné události a krizové situace a při jejich řešení.

DOHODA O SPOLUPRÁCI JIHOČESKÉHO KRAJE

a

ÚČASTNÍKU PANELU NESTÁTNÍCH NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ PŘI PŘÍPRAVĚ NA MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI A KRIZOVÉ SITUACE A PŘI JEJICH ŘEŠENÍ

I.

Účastníci dohody

1. Jihočeský kraj

se sídlem U Zimního stadionu 1952/2, 370 76 České Budějovice

Plátce DPH

IČ 70890650

DIČ CZ70890650

Bankovní spojení: 199783021/0300

Zastoupený Mgr. Jiřím Zimolou, hejtmanem Jihočeského kraje

a

2. Dále uvedené nestátní a neziskové organizace spolupracující v rámci Panelu nestátních a neziskových organizací Jihočeského kraje (dále jen „účastníci Panelu NNO“)

Oblastní spolek Českého červeného kříže České Budějovice

Se sídlem Husova 20, 370 23 České Budějovice

Zastoupený Hanou Vacovskou, ředitelkou Úřadu Oblastního spolku Českého

červeného kříže

IČ 425851

Občanské sdružení ADRA

Se sídlem Klikatá 1238/90c, 25800 Praha 5 – Jinovice

IČZ 61388122

Zastoupené Janem Bártou, výkonným ředitelem

Diecézní charita České Budějovice

Se sídlem Kanovnická 16, 370 01 České Budějovice

Zastoupená Romanem Tlapákem, zástupcem ředitele

IČ 45018316

SHČMS Krajské sdružení hasičů kraj Jihočeský

Se sídlem Lannova 63, 370 01 České Budějovice,

Zastoupené Václavem Žižkou, starostou SH ČMS Jihočeského kraje

IČO 71176110

(dále jen „Panel NNO“)

Přičemž všichni zástupci Panelu NNO dle bodu I. Odst. 2 prohlašují, že jsou oprávněni tuto dohodu s Jihočeským krajem a ostatními účastníky Panelu NNO podepsat a uzavřít.

II.

Uvodní ustanovení

1. Jihočeská kraj (dále jen „Kraj“) – orgány Kraje zajišťují přípravu na mimořádné události a krizové situace a jejich řešení včetně koordinace provádění záchranných a likvidačních prací a ochrany obyvatelstva na správném obvodu Jihočeského kraje, to vše v rozsahu a za podmínek stanovených především zákonem č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení (krizový zákon), zákonem č. 222/1999 Sb., o obraně ČR, a jejich prováděcích předpisů, vše ve znění pozdějších předpisů.

2. Nestátní a neziskové organizace (dále jen „NNO“) – jsou občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti, církve a náboženské společnosti nebo právnické osoby církve nebo náboženské společnosti evidované podle zákona upravujícího postavení církví a náboženských společností, které mimo jiné poskytují pomoc při přírodních, ekologických nebo humanitárních katastrofách a při ochraně a zlepšování životního prostředí.
3. Panel NNO Jihočeského kraje uvedených v článku I bodu 2 této dohody se rozumí volné sdružení účastníků Panelu NNO za účelem jejich koordinace při poskytování sil, prostředků a činností Kraji při řešení mimořádných událostí a krizových situací.
4. Koordinátorem Panelu NNO je na základě vzájemné dohody účastníků ustanoven vždy jeden účastník panelu NNO. Souhlas účastníků se jmenováním koordinátora je deklarován podpisem této dohody.
5. Silami, prostředky a činnostmi se pro účely této dohody rozumí:
 - a) Silami – členové a dobrovolníci NNO, kteří jsou účastníky Panelu NNO a jsou schopni na výzvu poskytnout pomoc za účelem zmírnění nebo odstraňování následků mimořádných událostí a krizových situací. Členové a dobrovolníci mohou být laici i odborníci ve svých oborech, kteří mají s NNO uzavřenou smlouvu, která je připravuje na výkon dobrovolnické pomoci nebo jsou členy NNO zapojené do Panelu NNO.
 - b) Prostředky – technické, dopravní, úklidové, čistící nebo dezinfekční prostředky, náhradní ošacení a jiné vhodné předměty pro zabezpečení humanitární pomoci, které mohou být distribuovány postiženému obyvatelstvu nebo budou použity silami jednotlivých NNO ke zmírnění nebo odstraňování následků mimořádné události nebo krizové situace.
 - c) Činnostmi – poskytování doplňkové pomoci zdravotní, humanitární, sociální, psychosociální, psychologické nebo nouzového přežití v souladu s cílem a posláním jednotlivých účastníků Panelu NNO.
6. Mimořádnou událostí pro účely této dohody je škodlivé působení sil a jevů vyvola-

ných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie ohrožující život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací a jejich koordinaci hejtmanem dle paragrafu 11 zákona o IZS.

7. Krizovou situací je mimořádná událost, při níž je vyhlášen stav nebezpečí nebo nouzový stav nebo stav ohrožení státu nebo válečný stav.

III.

Předmět dohody

1. Účastníci Panelu NNO se zavazují spolupracovat v rámci Panelu NNO s Krajem při přípravě na mimořádné události a krizové situace a při jejich řešení v rozsahu a za podmínek uvedených v této dohodě.
2. Hlavním zaměřením je spolupráce a koordinace činnosti a poskytování sil a prostředků účastníků Panelu NNO a za účelem pomoci Kraji prostřednictvím koordinátora Panelu NNO.
3. Pomoc Kraji účastníky Panelu NNO spočívá především v poskytnutí jejich sil, prostředků a činností k zabezpečování pomoci postiženému obyvatelstvu na stanoveném území zasazeném mimořádnou událostí nebo krizovou situací. Jedná se o pomoc při evakuaci obyvatelstva, poskytování první pomoci, pečovatelské služby, pomoc při poskytování nouzového ubytování, stravování a ostatních opatření nouzového přežití, humanitární pomoci, pomoci psychologické, psychosociální, sociální nebo duchovní.

IV.

Spolupráce účastníků Panelu NNO

1. Účastníci Panelu NNO jsou zastoupeni vždy dvěma zástupci, kteří jsou oprávněni rámci Panelu NNO za účastníka jednat. Seznam zástupců s uvedením kontaktních údajů včetně dvou zástupců určených za Kraj, kontaktní spojení a na dispečink koordinátora a krizový štáb kraje je uveden v příloze č. 1 této dohody (plán vyrozumění). Za správnost a aktuálnost údajů odpovídá příslušný účastník Panelu NNO a zástupci Kraje a minimálně jedenkrát do roka, zpravidla k 1. lednu daného roku, jej

zasílá koordinátorovi.

2. Dohodou účastníků Panelu NNO se vlastní koordinací Panelu NNO pověřuje Oblastní spolek Českého červeného kříže České Budějovice, IČ 425851, zastoupený ředitelem úřadu oblastního spolku nebo jím písemně pověřenou osobou (dále jen „Koordinátor“). Účastníci Panelu NNO se zavazují, že úlohu Koordinátora budou respektovat v rozsahu této dohody.
3. Aktivace Panelu NNO bude provedena podle druhu, charakteru a rozsahu mimořádné události nebo krizové situace na základě pokynu vedoucího Krizového štábu Jihočeského kraje (dále jen „krizový štáb kraje“) cestou Koordinátora.
4. V době aktivace Panelu NNO je koordinace jeho účastníků realizována prostřednictvím pro tyto účely zřízeného dispečinku Koordinátora, který je současně pověřen ke komunikaci s jednotlivými účastníky Panelu NNO a ke komunikaci s krizovým štábem kraje. Koordinátor je zastoupen prostřednictvím svého člena v krizovém štábu kraje.
5. Územní působnost Panelu NNO a jeho Koordinátora je omezena na území Jihočeského kraje.

V.

Úkoly účastníků Panelu NNO

1. Koordinátor
 - a) Organizuje minimálně jedenkrát v kalendářním roce setkání zástupců účastníků Panelu NNO a Kraje za účelem výměny zkušeností a informací, nebo při přípravě cvičení.
 - b) Vede evidenci o silách, prostředcích a činnostech účastníků Panelu NNO využitelných při řešení mimořádných událostí a krizových situací a jejich uzemní dostupnosti, tuto evidenci předává v jednom vyhotovení zástupcům Kraje.
 - c) Vede aktualizovaný plán vyrozumění účastníků Panelu NNO a v jednom vyhotovení jej zasílá v elektronické podobě účastníkům Panelu NNO a zástupcům

Kraje, minimálně jedenkrát do roka, zpravidla do 15. ledna daného roku.

- d) Prověřuje minimálně jedenkrát v kalendářním roce plán vyrozumění účastníků Panelu NNO a zástupců Kraje navázáním spojení se všemi účastníky pomocí telekomunikačního zařízení a zpětným potvrzením přijetí informace. Koordinátor je povinen o výsledku prověrky informovat v rámci prověření zástupce Kraje.
- e) Vede zápisy z jednání Panelu NNO. Při aktivace Panelu NNO.
- f) Oznamuje účastníkům Panelu NNO jeho aktivace a aktivaci dispečinku Koordinátora, pokud tato souvisí s plněním úkolů ostatních účastníků Panelu NNO dle této dohody Dispečink Koordinátora prověřuje kontakty podle plánu vyrozumění a ověřuje dostupnost sil a prostředků jednotlivých účastníků Panelu NNO.
- g) Ukládá, cestou dispečinku Koordinátora, úkoly jednotlivým účastníkům Panelu NNO podle požadavků Kraje.
- h) Koordinuje činnost Panelu NNO tak, aby byla pomoc zabezpečena rovnoměrně/plošně na celém postiženém území.
- i) Organizuje dle potřeby společná jednání zástupců účastníků Panelu NNO, z těchto jednání pořizuje zápisy.
- j) Poskytuje účastníkům, Panelu NNO jedenkrát denně, případně v jiném smluveném intervalu, přehlednou zprávu o celkové situaci činnosti Panelu NNO.
- k) Poskytuje podle svých možností a možností účastníků Panelu NNO podporu jejich silám určeným k využití pro Kraj.
- l) Poskytuje vedoucímu krizového štábu kraje jedenkrát denně, případně v jiném intervalu stanoveném vedoucím krizového štábu kraje hlášení o činnosti Panelu NNO.

2. Účastníci Panelu NNO:

- a) Účastní se setkání zástupců účastníků Panelu NNO.
- b) Na základě výzvy předávají Koordinátorovi aktuální evidenci o silách, prostředcích a činnostech využitelných pro řešení mimořádných událostí a krizových si-

tuací pro potřeby Kraje a jejich územní dostupnosti.

- c) Předávají Koordinátorovi aktuální údaje do plánu vyrozumění.
- d) Účastní se prověření plánu vyrozumění účastníků Panelu NNO.
- e) Zpracovávají „Plán krizové připravenosti“ dle krizového zákona a jeho prováděcích předpisů.
- f) Po aktivaci Panelu NNO účastníci Panelu NNO.
- g) Spolupracují s dispečinkem Koordinátora za účelem maximálního využití sil, prostředků a činností pro pomoc Kraji.
- h) Oznamují dispečinku Koordinátora přehled sil, prostředků a činností určených k využití pro Kraj a podle svých možností a v souladu s pokyny dispečinku Koordinátora zabezpečují pomoc postiženému obyvatelstvu.
- i) Oznamují dispečinku Koordinátora požadavek na chybějící síly, prostředky a činnosti na zabezpečení pomoci postiženému obyvatelstvu na území stanovené Koordinátorem.
- j) Poskytují pomoc v rozsahu pokynů vedoucího krizového štábu kraje.
- k) Vedou v souladu s pokyny vedoucího krizového štábu kraje průkaznou evidenci o použitých silách, prostředcích a činnostech využitých v rámci poskytované pomoci postiženému obyvatelstvu při řešení mimořádných událostí nebo krizové situace.
- l) Poskytují Koordinátorovi jedenkrát denně, případně v jiném, Koordinátorem stanoveném intervalu, zprávu o své činnosti ve prospěch Panelu NNO.

3. Kraj

- a) Účastní se setkání zástupců účastníků Panelu NNO.
- b) Účastní se cvičného vyrozumění účastníků Panelu NNO.
- c) Spolupracuje s Koordinátorem při evidenci sil, prostředků a činností účastníků Panelu NNO využitelných pro pomoc při řešení mimořádných událostí a krizo-

vých situací a jejich územní dostupnosti.

- d) Informuje, po vzájemné dohodě s Koordinátorem, účastníky Panelu NNO o rozsahu poskytované pomoci ve smyslu pokynu vedoucího krizového štábu a o náležitostech vedení dokumentace.
- e) Oznamuje dispečinku Koordinátora, které síly, prostředky a činnosti jsou starosty postižených obcí vyžadovány pro pomoc postiženému obyvatelstvu.
- f) Přispívá na přípravu jednotlivých účastníků Panelu NNO a účast na plánovaných cvičeních složek IZS, při kterých bude procvičována činnost Panelu NNO.

VI.

Ostatní ujednání

1. Strany dohody se zavazují plnit své závazky vyplývající z této dohody v duchu vstřícné spolupráce a dobré vůle.
2. Koordinátor a Kraj se zavazují nezasahovat do samostatnosti a nezávislosti účastníků Panelu NNO.
3. Tuto dohodu lze vypovědět bez udání důvodu písemnou výpovědí podepsanou statutárním zástupcem účastníka doručenou všem účastníkům dohody. Výpovědní lhůta činí dva měsíce a její běh počíná prvním dnem měsíce následujícího po doručení výpovědi. Po uplynutí výpovědní lhůty končí i spolupráce účastníka v rámci Panelu NNO.
4. Strany dohody se dohodly, že pro případ, že tuto dohodu vypoví Koordinátor, Kraj nebo se počet účastníků Panelu NNO zúží na dva, posledním dnem výpovědní lhůty výpovědi podané Koordinátorem, Krajem nebo třetím účastníkem dohody zaniká Panel NNO a tato dohoda.
5. Strany dohody se dohodly, že rozšíření o nového účastníka dohody lze uskutečnit písemným, všemi účastníky dohody podepsaným, dodatkem k dohodě.

VII.

Závěrečná ujednání

1. Na důkaz souhlasu s obsahem této dohody a své pravé, svobodné a vážné vůle je tato dohoda po přečtení jejími účastníky vlastnoručně podepsána.
2. Dohoda je vytvořena v pěti originálech, z nichž každý účastník dohody obdrží po jednom.
3. Změny této dohody jsou možné pouze písemným číslovaným dodatkem podepsaným všemi účastníky dohody. To se týká i změny v osobě koordinátora panelu NNO.
4. Změny v příloze č. 1 (plán vyrozumění) není nutné provádět formou dodatku k této dohodě.
5. Přehled sil, prostředků a činností nabízených k pomoci postiženému obyvatelstvu při řešení mimořádných událostí v rámci Panelu NNO není nedílnou součástí této dohody.

Příloha 2 – Dotazník pro neziskové organizace.

1. Jaké jsou podle Vás možnosti a využití Vaší neziskové organizace při řešení mimořádných událostí?
2. Jakým způsobem je financována Vaše nezisková organizace (státní rozpočet, dotace, sponzoři atd.)?
3. Jak je zapojena Vaše nezisková organizace do IZS, můžete uvést zkušenosti při řešení mimořádných událostí?
4. Můžete uvést příklady pomoci Vaší neziskové organizace při řešení mimořádných událostí (povodně, migrační vlny apod.)?
5. Jak podle vás probíhá komunikace mezi Vaší neziskovou organizací, složkami IZS a Krajským úřadem v Českých Budějovicích?
6. Co by se podle Vás mělo změnit v problematice neziskových organizací ve vztahu ke státním orgánům a složkám IZS?
7. Spolupracuje Vaše organizace s ostatními neziskovými organizacemi?

Příloha 3 – Dotazník pro složky Integrovaného záchranného systému a Krajský úřad v Českých Budějovicích.

1. S jakými neziskovými organizacemi spolupracuje Vaše organizace?
2. Jaká je podle Vás spolupráce s neziskovými organizacemi při řešení mimořádných událostí?
3. Jaká je podle Vás komunikace Vaší organizace s neziskovými organizacemi v rámci regionu?
4. Myslíte si, že neziskové organizace mohou být více zapojeny do problematiky krizového řízení, případně se mohou aktivněji podílet při řešení mimořádných událostí?
5. Můžete uvést příklady vzájemné spolupráce s neziskovými organizacemi v rámci regionu?
6. Co by podle Vás prospělo k případné lepší komunikaci mezi Vaší organizací a neziskovými organizacemi v regionu?
7. Pokud organizujete, nebo se zúčastňujete cvičení v rámci IZS, oslovujete také k účasti neziskové organizace, případně jaké?
8. Je ze strany Vaší organizace zájem o spolupráci při řešení mimořádných událostí s neziskovými organizacemi?

Příloha 4 – Základní pojmy v krizové legislativě.

Mimořádná událost – škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací.

Mimořádná situace – situace vzniklá v určitém prostředí v důsledku hrozby vzniku nebo důsledku působení mimořádné události, která je řešena obvyklým způsobem složkami IZS, bezpečnostního systému a příslušnými orgány za použití jejich běžných oprávnění, postupů a na úrovni běžné spolupráce bez vyhlášení krizových stavů.

Krizová situace – mimořádná událost, v jejímž důsledku se vyhláší krizový stav. Jsou při ní ohroženy důležité hodnoty, zájmy či statky státu a jeho občanů a hrozící nebezpečí nelze odvrátit a způsobené škody odstranit běžnou činností orgánů veřejné moci, ozbrojených sil a ozbrojených sborů, záchranných sborů, havarijních a jiných služeb a právnických a fyzických osob.

Krizové stavy:

Stav nebezpečí – stav nebezpečí se jako bezodkladné opatření může vyhlásit, jsou-li v případě živelné pohromy, ekologické nebo průmyslové havárie, nehody nebo jiného nebezpečí ohroženy životy, zdraví, majetek, životní prostředí, pokud nedosahuje intenzita značného rozsahu, a není možné odvrátit ohrožení běžnou činností správních úřadů a složek IZS. Může být vyhlášen hejtmánem kraje (primátorem hl. m. Prahy) na dobu nejvýše 30 dní. Tuto dobu může hejtmán prodloužit jen se souhlasem vlády.

Nouzový stav – stav vyhlášený vládou ČR, popř. předsedou vlády ČR v případě živelných pohrom, ekologických nebo průmyslových havárií, nehod nebo jiného nebezpečí, které ve značném rozsahu ohrožují životy, zdraví nebo majetkové hodnoty anebo vnitřní pořádek a bezpečnost.

Stav ohrožení státu – stav ohrožení státu může na návrh vlády vyhlásit parlament, je-li bezprostředně ohrožena svrchovanost státu nebo územní celistvost státu anebo jeho demokratické základy. K přijetí usnesení o vyhlášení stavu ohrožení je potřeba nadpolo-

viční většiny všech poslanců a souhlasu nadpoloviční většiny všech senátorů.

Válečný stav – stav vzniklý mezi nepřátelými stranami (státy nebo jinými subjekty mezinárodního práva) vypuknutím ozbrojeného konfliktu, a to bez ohledu na to zda byla vypovězena válka. Ústava ČR jej definuje jako situaci, kdy je ČR napadena, nebo je-li třeba plnit mezinárodní smluvní závazky o společné obraně proti napadení. Válečný stav vyhláší parlament České republiky.

Záchranné práce – činnost k odvrácení nebo omezení bezprostředního působení rizik vzniklých mimořádnou událostí, zejména ve vztahu k ohrožení života, zdraví, majetku nebo životního prostředí, a vedoucí k přerušení jejich příčin.

Likvidační práce – činnost k odstranění následků způsobených mimořádnou událostí.